

INFORMÁCIE ZPMP v SR 5-6/2021

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

ZPMP v SR, Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava, tel.: 02/63814968
e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk, www.zpmpvsr.sk

téma:
**OSOBNÁ ASISTENCIA
A OPATROVANIE**

BIVIO

BIVIO

BIVIO NIE JE OBYČAJNÝ HOTEL S REŠTAURÁCIOU A PRÁČOVŇOU.

Sme unikátny sociálny podnik s rehabilitačno-vzdelávacím centrom, v ktorom sa ľudia s mentálnym postihnutím zaúčajú v jednotlivých prevádzkach na profesie, ako čašníci, chyžná, pomocná sila v kuchyni či pracovníci práčovne.

Podporiť nás môžete aj formou finančného daru na náš transparentný účet: SK45 0900 0000 0051 6583 0902
Zo srdca ďakujeme!

NAŠA PONUKA

HOTEL

Ubytujte u nás svojich blízkych či obchodných partnerov. K dispozícii máme 10 dvojlôžkových izieb a bezplatné parkovanie. Ponúkame aj denné prenájmy formou „hotel office“.

REŠTAURÁCIA

Varíme chutné a kvalitné jedlá z čerstvých surovín. Denné menu à la carte či sezónne alebo individuálne ponuky, aj na dovoz až k vám domov.

PRÁČOVŇA

Radi operieme a vyžehlíme vašu veľkorozmernú bielizeň.

Recepcia: 02 2085 0710
Reštaurácia: 0917 694 297
www.bivio.sk

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike, občianske združenie, r., s. p.
Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava,
IČO: 00683191
IČ DPH: SK2020804621

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2022

Milí čitatelia,
aj v roku 2022 si môžete objednať časopis Informácie ZPMP v SR. Ak máte záujem, vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: Republiková centrála ZPMP v SR, Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava. Dobrovoľný príspevok je 12 €. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP v SR na rok 2022

Meno, priezvisko:

Adresa (telefónne číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet)

Dátum a podpis objednávateľa

Dobrovoľný príspevok možno uhradiť: prevodom na účet

poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: SK550200000000140534012 / Variabilný symbol: 60422

ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

Obsah

2 Úvodník

// Mgr. Magdaléna Papánková

Téma — Osobná asistencia a opatrovanie

- 3 – 7
- Rodič, príbuzný, opatrovník aj asistent sú veľmi dôležité osoby pri sprevádzaní životom...
  - Peňažný príspevok na opatrovanie
  - Peňažný príspevok na osobnú asistenciu
- 8
- Maľko a jeho osobní asistenti // PhDr. Iveta Mišová
- 10
- Asistencia v našej rodine // Mgr. Patrícia Jarjabková
- 13
- Osobná asistencia – pre našu rodinu téma možno aj na knihu // PhDr. Stefi Nováková
- 16
- Osobný asistent – člen rodiny? // Ing. Dagmar Blažeková

17 Farby života

Téma — Osobná asistencia a opatrovanie

- 25
- Príspevok na opatrovanie alebo osobná asistencia // Ing. Dušan Fabián
- 27
- Asistencia mi pomáha byť (asi)milovaná Mgr. Mária Duračinská, in memoriam
- 28
- Agentúry osobnej asistencie, OMD v SR
- 30
- Úlohy treba rozdeliť rovnomerne // Ing. Róbert Lezo
- 31
- Rozhodnutím opatrovať svojho syna som získala flexibilitu času // Ing. Drahoslava Sláviková

Tvorba

- 32
- Tvorivosť nepozná lockdown // RNDr. Eva Fiedlerová

Rozhovor

- 34
- 10 otázok pre... Ing. Róberta Leza

Terapie

- 36
- SNOEZELEN – multisenzorické zmyslové prostredie

Príhovor komisárky

- 37
- 6 rokov komisárky // JUDr. Zuzana Stavrovská

39 Správy z centrály

Informácie ZPMP v SR 5 – 6/2021 // Občasník // Vydalo: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava // IČO 00683191
tel: 0905 709 557, 0917 641 595 // e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk

Dátum vydania: 15. 12. 2021 // Ročník vydania: 28 // Redakčne spracovali: • PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Martina Jarolíňová,
• Mgr. Mária Baláž Gyuranová • Mgr. Zuzana Kolláriková • Mgr. Marián Horanič, // Redakčná rada: Elena Kopalová • PhDr. Iveta Mišová
• Mgr. Magda Papánková • Mgr. Ľubica Vyberalová • Mgr. Zuzana Kolláriková • Mgr. Martina Jarolíňová • Mgr. Marián Horanič
Jazyková korektúra: Redigovanie, s. r. o. // foto: archív ZPMP v SR, ZPMP Plešivec, Impulz ZPMP v Petržalke, OZ Baobab, OMD v SR,
archív rodín Blažeková, Fabiánová, Jarjabková, Lezová, Mišová, Nováková, Sláviková, Ivona Orešková.

Grafický dizajn: Zuzana Chmelová // Tlač: POLYGRAFICKÉ CENTRUM // www.polygrafcentrum.sk

Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa
Vychádza s finančnou podporou MPSVR SR // Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava
Registované MK SR č. ev 629/08. Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava, č. j. 1591/96-P z 10. 04. 1996.
Dobrovoľný príspevok 12 €.

úvodník

Po roce Vánoce...

Osud ma zavial v októbri na krátky snečný výlet do Vysokých Tatier. V príjemnej spoločnosti som sa previezla popri Tatranských Zruboch na Štrbské Pleso.

Zopár rokov dozadu, keď sme ešte nechyrovali o pandémie, som tu prežila krásne biele Vianoce. Spomienky na tento prírodný zázrak mi spontánne vyvrelí z pamäti. Deň pred Štedrým dňom sme vtedy pricestovali do zotavovne a všade naokolo bola tma, blato, sychravo. Vo sviatočné ráno sme sa však prebudili z prvého dovolenkového spánku do krásnej, slnkom zaliatej, ligotavej snehovej scenérie. Krajsí darček pod stromček si ťažko predstaviť, najmä v posledných rokoch globálneho otepľovania. Nádhera. Príroda sa zase raz ukázala z príjemnejšej strany a odmenila nás za dlhú cestu vlakom.

Raňajky sme pôstne a bleskovo zhltili, a rýchlo do snehu. Radovali sme sa bezstarostne do popoludnia. Podvečer sme si užili čaro slávnostnej atmosféry v krásne vyzdobenom interiéri a chystali sme sa na polnočnú omšu o 22. hodine v malom kostolíku na Štrbskom Plese. Sneh stále ešte padal a umocňoval tak krásu božieho narodenia. Po tichej a svätej noci sme sa priviezli poslednou električkou do hotela, kde nás ešte čakalo prekvapenie – vianočný punč na recepcii. Užili sme si prechádzky, túry, spevavé večery a radosť z pohybu.

Myslím, že aj tento rok sa budeme v kruhu svojich rodín alebo niekde v lone prírody radovať a spomínať. Veď o tom sú tieto krásne chvíle. Moja krstná dcéra Katka bude mať pod stromčekom oživenie s čerstvým bábätkom Emi Ester. Už sa nevieme dočkať chvíle, keď sa po parku v Rusovciach prejdeme na Štefana s kočíkom.

Život je krásny a pestrý. Na Vianoce ešte aj s darčekom, farebnosťou a prekvapeniami.

Aké prekvapenia nám chystajú tohtoročné Vianoce?

NEPREZRAĎME A BUĎME TRPEZLIVÉ/Í. Veď trpezlivosť ruže prináša, ako hovorieval môj otec.

Mgr. Magdaléna Papánková

RODIČ, PRÍBUZNÝ, OPATROVNÍK AJ ASISTENT SÚ VEĽMI DÔLEŽITÉ OSOBY PRI SPREVÁDZANÍ ŽIVOTOM

téma

Ľudia s mentálnym postihnutím a ich rodiny patria medzi sociálne skupiny, ktoré v rôznych obdobiach života potrebujú rôzny rozsah pomoci od najbližších príbuzných, priateľov, od štátu, obce, od rôznych odborníkov. Potrebnú pomoc možno čiastočne zabezpečiť prostredníctvom kompenzácií, ktoré sú podrobne ustanovené v *zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Ak máme na mysli *potrebu osoby, človeka, ktorá zabezpečí dohľad a ďalšie činnosti*, prichádza do úvahy hneď niekoľko nástrojov pomoci. Je to napr. peňažný príspevok na opatrovanie, ktorý je určený pre blízkych príbuzných, čo opatrovanie vykonávajú, ďalšou možnosťou príspevok na osobnú asistenciu. Osobný asistent by mal napomáhať samostatnejšiemu a nezávislejšiemu životu človeku s ťažkým zdravotným postihnutím. Je pre nás prirodzené, že v dospelom veku sa postupne osamostatňu-

jeme a máme čoraz viac vlastných záujmov. Týmto procesom prechádzajú aj ľudia s mentálnym postihnutím, i keď možno v trochu skrytej podobe. Záleží na histórii tej ktorej rodiny, jej nasmerovaní v rôznych oblastiach, hodnotových, názorových a pod. Obidve formy pomoci (opatrovanie, asistencia) sú dôležité a sme veľmi radi za možnosť výberu. V prípade potreby ďalšou možnosťou je *opatrovateľská služba* poskytovaná obcami, v dnešnom časopise sa však chceme podrobnejšie venovať **príspevku na opatrovanie a príspevku na osobnú asistenciu**. Nie je naším cieľom dať návod, akým smerom sa uberať. To ovplyvňuje množstvo faktorov a každý životný príbeh je jedinečný. Chceme poukázať na tieto možnosti, na ich pozitíva a možno aj úskalí, problémy, s ktorými sa môžete stretnúť. V jednom sme si však istí. Sú veľmi potrebné.

PhDr. Iveta Mišová

PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OPATROVANIE

Peňažný príspevok na opatrovanie **služi na zabezpečenie pomoci** osobe s ŤZP pri:

- úkonoch sebaobsluhy,
- starostlivosti o domácnosť,
- realizovaní sociálnych a vzdelávacích aktivít.

Peňažný príspevok sa poskytuje za stanovených podmienok **osobe, ktorá osobne opatruje osobu s ŤZP** odkázanú na opatrovanie. Oprávnenou osobou na peňažný príspevok **je osoba, ktorá opatruje osobu s ŤZP** a:

- je manžel, manželka, rodič, náhradný rodič, súdom ustanovený opatrovník, dieťa, starý rodič, vnuk, vnučka, súrodenec, nevesta (aj ovdovená žena po synovi svokry alebo svokra), zať (aj ovdovený muž po dcére svokry alebo svokra), svokor, svokra, švagor, švagriná, neter, synovec fyzickej osoby s ŤZP, alebo
- býva s fyzickou osobou s ŤZP.

Peňažný príspevok sa poskytuje len jednej oprávnenej osobe. Ak osoba, ktorá opatruje osobu s ŤZP, vykonáva zamestnanie, jej mesačný príjem z tohto zamestnania nemôže byť

vyšší ako dvojnásobok sumy životného minima. Vykonávanie zamestnania nesmie byť v rozpore s účelom a rozsahom opatrovania fyzickej osoby s ŤZP.

Peňažný príspevok sa poskytuje i v tom prípade, ak si osoba, ktorá opatruje osobu s ŤZP zvyšuje kvalifikáciu formou štúdia popri zamestnaní, kombinovaného štúdia a štúdia jednotlivých vyučovacích predmetov alebo externého štúdia a v čase svojej neprítomnosti z dôvodu zvyšovania kvalifikácie zabezpečí opatrovanie osoby s ŤZP inou osobou. Osoba môže vykonávať opatrovanie, ak je plnoletá, má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, je fyzicky a psychicky schopná vykonávať opatrovanie a osoba s ŤZP jej udelila písomný súhlas s opatrowaním.

Fyzická osoba, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie, **je dôchodkovo poistená**, ak:

- nie je poistená z iných dôvodov (napríklad zamestnanie, výkon samostatnej zárobkovej činnosti) a
- nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok alebo nedovršila dôchodkový vek.

téma

Bližšie informácie o sociálnom poistení osôb vykonávajúcich opatrovanie poskytuje Sociálna poisťovňa.

Peňažný príspevok **sa poskytuje**, ak:

- opatrovanie vykonáva oprávnená osoba,
- sa opatrovanie poskytuje fyzickej osobe s ŤZP, ktorá dovŕšila 6 rokov veku a je odkázaná na opatrovanie,
- ak úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydá rozhodnutie o priznaní peňažného príspevku a toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť.

Peňažný príspevok na opatrovanie **sa neposkytuje**, ak sa osobe s ŤZP poskytuje:

- peňažný príspevok na osobnú asistenciu,
- opatrovateľská služba viac ako osem hodín mesačne,
- týždenná pobytová sociálna služba alebo celoročná pobytová sociálna služba (s výnimkou sociálnej služby v útulku, domove na pol ceste alebo v zariadení núdzového bývania).

Osoba s ŤZP je podľa komplexného posudku odkázaná na opatrovanie, ak je odkázaná na pomoc inej osoby pri jednotlivých činnostiach (stravovanie a pitný režim, vyprázdňovanie močového mechúra a hrubého čreva, osobná hygiena, celkový kúpeľ, obliekanie, vyzliekanie, zmena polohy, sedenie a státie, pohyb po schodoch, pohyb po rovine, orientácia v prostredí, dodržiavanie liečebného režimu, potreba dohľadu) a rozsah tejto pomoci je aspoň 8 hodín denne.

PODANIE ŽIADOSTI

Žiadosť o priznanie peňažného príspevku **sa podáva písomne** na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny príslušnom podľa miesta trvalého pobytu žiadateľa. Nárok na príspevok si oprávnená osoba môže uplatniť aj žiadosťou podanou elektronickými prostriedkami a podpísanou zaručeným elektronickým podpisom oprávnenej osoby. **Žiadosť musí obsahovať odôvodnenie.**

Odporúčame vám, aby ste sa pred podaním žiadosti informovali na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny o všetkých náležitostiach tejto žiadosti a o ďalších písomnostiach, ktoré je k nej potrebné priložiť.

Link na žiadosť: https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSVaR/tlaciva/Ziadost_o_PP_na_O_c.1.pdf
https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSVaR/tlaciva/Ziadost_o_PP_na_O_c.2.pdf

KONANIE O PRÍSPEVKU

Konanie o priznanie peňažného príspevku sa začína na základe písomnej žiadosti. Podkladom na rozhodnutie je komplexný posudok. Ak sa fyzická osoba podľa lekárskeho posudku nepovažuje za osobu s ŤZP, je lekársky posudok podkladom na rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu. Ak je podkladom na rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu komplexný posudok, lehota na jeho vypracovanie je 60 dní od začatia konania a lehota na vyhotovenie rozhodnutia je 30 dní od vyhotovenia posudku. Ak nemôže príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vzhľadom na okolnosti prípadu rozhodnúť v lehote, môže Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny predĺžiť lehotu na rozhodnutie najviac o 30 dní.

VÝPLATA PRÍSPEVKU

Nárok na peňažný príspevok a na jeho výplatu **vzniká právoplatným rozhodnutím** príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny **o jeho priznaní.**

Peňažný príspevok je možné priznať a vyplatiť aj vtedy, ak opatrovaná osoba zomrela pred vypracovaním komplexného posudku, ktorý mal byť podkladom rozhodnutia o peňažnom príspevku na opatrovanie, ak sa preukáže, že boli splnené podmienky na jeho poskytovanie.

Peňažný príspevok na opatrovanie sa vypláca v eurách v hotovosti alebo bezhotovostným prevodom na žiadosť fyzickej osoby, ktorej sa peňažný príspevok na opatrovanie priznal na jej účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom na území Slovenskej republiky alebo na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom na území Slovenskej republiky alebo inej osoby, akú si fyzická osoba, ktorej sa peňažný príspevok na opatrovanie priznal, určí.

VÝŠKA PRÍSPEVKU

Ak opatrovanie vykonáva osoba v produktívnom veku, základná výška peňažného príspevku je mesačne:

- **508,44 €** pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP,
- **676,22 €** pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb s ŤZP.

Sumy peňažných príspevkov **je možné zvýšiť o 100 €** mesačne, ak je opatrovanou osobou s ŤZP jedno alebo viacero nezaopatrených detí a zároveň fyzická osoba vykonávajúca opatrovanie nemá v čase opatrovania príjem zo zamestnania ani nepoberá dávky dôchodkového poistenia, dávky výsluhového zabezpečenia alebo dôchodky starobného dôchodkového sporenia.

Sumy peňažných príspevkov **sa znižia**, ak:

- je príjem fyzickej osoby s ŤZP vyšší ako **2-násobok** sumy životného minima,

téma

- je opatrovanou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťa, tak sa sumy príspevkov znížia, ak príjem osoby s ŤZP prevyšuje **3-násobok** sumy životného minima,
- je opatrovaná osoba s ŤZP poberateľom zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť, príspevok sa zníži o sumu zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť.

Ak opatrovanie vykonáva dôchodca:

Ak osoba, ktorá opatruje osobu s ŤZP, poberá starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % (tzv. „plný“ invalidný dôchodok), výsluhový dôchodok alebo invalidný výsluhový dôchodok, tak sa neskúma a nezohľadňuje príjem opatrovanej osoby s ŤZP a suma peňažného príspevku na opatrovanie je mesačne:

- **254,22 €** pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP,
- **338,11 €** pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb s ŤZP,

Ak sa osobe s ŤZP alebo viacerým osobám s ŤZP, ktoré sú odkázané na opatrovanie, poskytuje ambulancia forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne, tak je suma príspevku na opatrovanie mesačne:

- **223,71 €** pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP,
- **314,44 €** pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb s ŤZP.

Ak osoba opatruje viacero osôb s ŤZP, pričom jednej z nich sa poskytuje ambulancia forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne, výška peňažného príspevku na opatrovanie je **327,97 €**.

Sumy peňažných príspevkov **sa znižia**, ak:

- je opatrovaná osoba s ŤZP poberateľom zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť, príspevok sa zníži o sumu zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť.

Ak osoba s ŤZP zomrie, peňažný príspevok na opatrovanie sa poskytuje za celý kalendárny mesiac, v ktorom táto osoba zomrela a za nasledujúci kalendárny mesiac.

POVINNOSTI OPRAVNENEJ OSOBY

Fyzická osoba, ktorá je účastníkom právnych vzťahov, je okrem iných povinností uvedených v § 57 zákona č. 477/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov **povinná** najmä:

- preukázať skutočnosti rozhodujúce na priznanie, výšku alebo výplatu peňažného príspevku na kompenzáciu,
- písomne oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny do 8 dní zmeny v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku, výšku alebo výplatu peňažného príspevku na kompenzáciu,
- písomne oznámiť do ôsmich dní príslušnému úradu

práce, sociálnych vecí a rodiny začatie poskytovania odľahčovacej služby, vykonávania zamestnania, pobytu v zdravotníckom zariadení, zvyšovania kvalifikácie formou štúdia popri zamestnaní, kombinovaného štúdia a štúdia jednotlivých vyučovacích predmetov alebo formou externého štúdia.

ZÁNIK NÁROKU

Nárok na peňažný príspevok **zanikne**:

- ak sa poskytol neprávom alebo jeho poskytovanie prestalo plniť svoj účel,
- ak príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zistí nedostatky závažného charakteru týkajúce sa kvality a rozsahu pomoci vykonávanej pre osobu s ŤZP,
- ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na peňažný príspevok na opatrovanie (napríklad ak osoba s ŤZP po opätovnom prehodnotení zdravotného stavu už nie je osobou s ŤZP alebo hodnota majetku osoby s ŤZP je vyššia ako 39 833 €),
- dňom smrti fyzickej osoby, ktorej sa poskytoval peňažný príspevok na opatrovanie.

Ak sa peňažný príspevok na opatrovanie priznal pred smrťou fyzickej osoby, ktorej sa poskytoval, splatné sumy, ktoré sa nevyplatili do dňa jej smrti, sa nevypláca.

Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-opatrovanie/>

téma

PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OSOBNÚ ASISTENCIU

Informácie ZPMP v SR 5 – 6/2021 6

Osobná asistenciu je pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktorú vykonáva osobný asistent. Účelom osobnej asistencie je aktivizácia, podpora sociálneho začlenenia osoby s ŤZP, podpora jej nezávislosti a možnosti rozhodovať sa a ovplyvňovať plnenie rodinných rolí, vykonávanie pracovných, vzdelávacích a voľnočasových aktivít.

Rozsah osobnej asistencie sa určuje podľa stanoveného zoznamu činností, ktoré si nemôže osoba s ŤZP vykonávať sama, a počtu hodín, ktoré sú potrebné na ich vykonanie. Počet hodín osobnej asistencie sa určuje na obdobie kalendárneho roka a je najviac 7300 hodín ročne.

Osobným asistentom môže byť len fyzická osoba, ktorá dovŕšila najmenej 18 rokov veku a má spôsobilosť na právne úkony. Osobnú asistenciu môže vykonávať najviac desať hodín denne. Toto obmedzenie neplatí, ak sa osobná asistenciu vykonáva v čase, keď sa fyzická osoba s ŤZP zdržiava mimo miesta svojho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu.

Rodinný príslušník fyzickej osoby s ŤZP môže vykonávať osobnú asistenciu najviac štyri hodiny denne, a to len na vybrané druhy činností zo zákonom ustanoveného zoznamu činností.

Osobnú asistenciu nemôže vykonávať fyzická osoba, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby v činnostiach, ktoré má vykonávať ako osobný asistent. Osobnú asistenciu nemôže vykonávať ani rodič dieťaťa do dosiahnutia jeho plnoletosti (ak je osobou s ŤZP dieťa); osoba, ktorá prevzala také dieťa do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia súdu; profesionálny rodič; súdom ustanovený opatrovník osoby s ŤZP.

Osobný asistent vykonáva osobnú asistenciu na základe písomnej zmluvy:

- o výkone osobnej asistencie uzatvorenej medzi fyzickou osobou s ŤZP a osobným asistentom,
- uzatvorenej medzi fyzickou osobou s ŤZP a agentúrou osobnej asistencie.

Písomná zmluva o výkone osobnej asistencie obsahuje najmä druh vykonávaných činností podľa stanoveného zoznamu činností a rozsah vykonávaných činností, obdobie výkonu osobnej asistencie, práva a povinnosti osobného asistenta, odmenu a spôsob vyplácania odmeny, dôvody odstúpenia od zmluvy o výkone osobnej asistencie.

Osobný asistent je dôchodkovo poistený ako tzv. poistenc štátu, ak:

- vykonáva osobnú asistenciu v rozsahu najmenej 140 hodín mesačne,

- má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- podá prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu výkonu osobnej asistencie; ak vykonáva osobnú asistenciu v rámci peňažného príspevku na osobnú asistenciu v uvedenom rozsahu, nemusí si podať prihlášku,
- nie je dôchodkovo poistený z iných dôvodov (napríklad zamestnanie, výkon samostatne zárobkovej činnosti) a
- nebol mu priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok alebo nedovŕšil dôchodkový vek.

Ak je osobný asistent dôchodkovo poistený ako tzv. poistenc štátu a sporí si na dôchodok, príspevky na starobné dôchodkové sporenie zaňho uhrádza štát. V prípade, že takáto osoba vykonáva zárobkovú činnosť ako zamestnanec alebo ako povinne nemocensky a dôchodkovo poistená SZČO, platí poistné na sociálne poistenie rovnako ako iní zamestnanci, resp. SZČO, a štát za ňu neplatí ani poistné na dôchodkové poistenie ani príspevky na starobné dôchodkové sporenie. Bližšie informácie o sociálnom poistení osobných asistentov poskytuje Sociálna poisťovňa.

Ak osobný asistent nie je zamestnancom ani samostatne zárobkovo **činnou** osobou a jeho príjem nepresahuje stanovenú hranicu, poistné na zdravotné poistenie zaňho platí štát. Bližšie informácie o zdravotnom poistení osobných asistentov poskytujú zdravotné poisťovne.

Z odmeny za osobnú asistenciu si osobný asistent platí daň z príjmu fyzických osôb. Bližšie informácie o daňových povinnostiach osobného asistenta poskytujú daňové úrady. Osobného asistenta si vyberá fyzická osoba s ŤZP sama. Jedna fyzická osoba s ŤZP môže mať viacerých osobných asistentov.

PODMIENKY NÁROKU

Peňažný príspevok **sa poskytuje:**

- osobe s ŤZP, ktorá je podľa komplexného posudku odkázaná na osobnú asistenciu,
- ak sa osobná asistenciu vykonáva pri stanovených činnostiach,
- ak úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydá rozhodnutie o priznaní peňažného príspevku a toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť.

Peňažný príspevok možno poskytnúť aj dieťaťu v profesionálnej náhradnej rodine; dieťaťu, pre ktoré sú vykonávané opatrenia v zariadení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately bytovou formou na sprevádzanie do školy mimo tohto zariadenia; plnoletej osobe s ŤZP, ktorej sa poskytuje starostlivosť v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

7

OSOBNÁ ASISTENCIA A OPATROVANIE

Peňažný príspevok **sa neposkytuje**, ak:

- osobnú asistenciu vykonáva rodič alebo náhradný rodič dieťaťa s ŤZP do 18 rokov,
- osobnú asistenciu vykonáva súdom ustanovený opatrovník osoby s ŤZP,
- sa osobe s ŤZP poskytuje opatrovanie alebo opatrovateľská služba.

ŽIADOSŤ O PRÍSPEVOK

Žiadosť o priznanie peňažného príspevku **sa podáva písomne** na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny príslušnom podľa miesta trvalého pobytu žiadateľa. Nárok na príspevok si oprávnená osoba môže uplatniť aj žiadosťou podanou elektronickými prostriedkami a podpísanou zaručeným elektronickým podpisom oprávnenej osoby. **Žiadosť musí obsahovať odôvodnenie.**

Odporúčame vám, aby ste sa pred podaním žiadosti informovali na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny o všetkých náležitostiach tejto žiadosti a o ďalších písomnostiach, ktoré je k nej potrebné priložiť.

Žiadosť: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-osobnu-asistenciu/>

KONANIE O PRÍSPEVKU

Konanie o priznanie peňažného príspevku sa začína na základe písomnej žiadosti. **Podkladom na rozhodnutie o príspevku je komplexný posudok.**

Ak sa fyzická osoba podľa lekárskeho posudku nepovažuje za osobu s ŤZP, je lekársky posudok podklad na rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu.

Ak je podkladom na rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu komplexný posudok, lehota na jeho vypracovanie je 60 dní od začatia konania a lehota na vyhotovenie rozhodnutia je 30 dní od vyhotovenia posudku. Ak nemôže príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vzhľadom na okolnosti prípadu rozhodnúť v lehote, môže Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny predĺžiť lehotu na rozhodnutie najviac o 30 dní.

Výška peňažného príspevku zodpovedá ročnému rozsahu osobnej asistencie určenej v eurách.

Sadzba za 1 hodinu osobnej asistencie je 4,82 €. Výška sa znižuje o sumu zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť. Iný príjem osoby s ŤZP nemá vplyv na výšku príspevku.

VÝPLATA PRÍSPEVKU

Nárok na peňažný príspevok vzniká právoplatným rozhodnutím príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny o jeho priznaní.

Peňažný príspevok sa:

- prizná a vypláca od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom sa začalo konanie o peňažnom príspevku na kompenzáciu,
- poskytuje za celý kalendárny mesiac, a to aj vtedy, keď podmienky nároku boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca,
- vypláca mesačne pozadu,
- vypláca mesačne na základe predloženého výkazu o odpracovaných hodinách osobnej asistencie za predchádzajúci kalendárny mesiac.

Peňažný príspevok sa vypláca v eurách v hotovosti alebo bezhotovostným prevodom na žiadosť fyzickej osoby s ŤZP.

POVINNOSTI OPRAVNENEJ OSOBY

Osoba s ŤZP, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok, je, okrem iných povinností uvedených v § 57, **povinná** najmä:

- predložiť jedno vyhotovenie zmluvy o výkone osobnej asistencie úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ak má uzatvorenú zmluvu už v čase podania žiadosti tak zároveň so žiadosťou, v ostatných prípadoch do 5. dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca po uzatvorení zmluvy),
- predložiť do 8 dní dodatok k zmluve o výkone osobnej asistencie úradu práce, sociálnych vecí a rodiny,
- oznámiť zánik právneho vzťahu založeného zmluvou o výkone osobnej asistencie do 8 dní úradu práce, sociálnych vecí a rodiny,
- predložiť výkaz o odpracovaných hodinách osobnej asistencie za každý kalendárny mesiac príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny na vyúčtovanie, najneskôr do piateho dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca, ak bol osobe s ŤZP priznaný príspevok právoplatným rozhodnutím,
- predložiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny potvrdenie o vyplatených odmenách osobnému asistentovi za každý kalendárny mesiac po jej vyplatení, najneskôr do piateho dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca,
- preukázať skutočnosti rozhodujúce na priznanie, výšku a výplatu peňažného príspevku na kompenzáciu,
- písomne oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny do 8 dní zmeny v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku, výplatu a výšku peňažného príspevku na kompenzáciu,
- poskytnúť úradu súčinnosť pri kontrole kvality a rozsahu vykonávanej osobnej asistencie najmä poskytnúť informácie o čase a mieste vykonávania osobnej asistencie a umožniť výkon kontroly v prostredí, v ktorom sa osobná asistenciu vykonáva (túto povinnosť má spoločne s osobným asistentom).

Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-osobnu-asistenciu/>

MAŤKO A JEHO OSOBNÍ ASISTENTI

Príbeh osobnej asistencie pre nášho Maťka sa začal písať pred viac ako 20 rokmi. Chodil vtedy ešte do Praktickej školy a pribúdali mu koníčky a čím bol starší, tým viac sa prirodzene túžil stretať s ďalšími ľuďmi aj mimo svojej rodiny. Tak sme podali žiadosť o príspevok na osobnú asistenciu.

Prišiel deň „D“ a my sme šli na úrad na posúdenie. V tom čase sme ešte nemali také právne vedomie ako dnes, a keď nám sociálna pracovníčka povedala, že dnu môže ísť len Maťko, poslušne som zostala sedieť na chodbe (nevediac, že môžem ísť s ním). Nevedela som, ako to všetko dopadne, lebo Maťko keď chcel, tak komunikoval a keď sa rozhodol, že nebude, tak ste mohli robiť čokoľvek, mlčal... Ako správny chlap s Downovým syndrómom. Boli to dlhé minúty a ja som si v duchu predstavovala, aké všetky argumenty použijem, ak mu nebudú chcieť odsúhlasiť asistenciu. Potom sa otvorili dvere a sociálna pracovníčka hovorí... tak mu asistenciu dáme...

Maťo si ju vlastne sám vybavil. Na otázky, kam chodí, čo robí zodpovedal, preto nebolo pochýb o tom, že vie prejavíť svoju vôľu. Nuž veru, z mojej poradenskej praxe viem, že viacerým osobám s mentálnym postihnutím asistencia nebola daná s argumentom, že nevedia prejavíť svoju vôľu, že si asistenciu nebudú vedieť manažovať... A my sme sa vždy pýtali, že prečo by s manažmentom asistencie nemohli pomôcť príbuzní? Veď je to predsa prirodzené.

Ale vrátim sa teraz k Maťkovi. Je dôležité povedať, že obaja rodičia sme boli zamestnaní na plný úväzok, manžel v tom čase dokonca robieval aj pohotovostné zmeny. A Maťo potreboval riešiť svoje koníčky. Prví asistenti, ktorých mal, boli väčšinou študenti vysokých škôl. Sprevádzali Maťka na jeho aktivity, chodili sa s ním bicyklovať, plávať, na prechádzky, na poštu či do obchodu. Pridali sa aktivity združenia, ako napr. sebaobhajovanie, dramatický krúžok. S asistentmi ide občas aj na kultúrne podujatia. Po skončení školy začal pracovať v chránenej dielni. Do práce a z práce ho sprevádzajú asistenti, čo je nesmierna úľava pre rodinu, vďaka tomu sa môžeme aj my rodičia sebarealizovať. A Maťko taktiež.

Pribudol mu ďalší dôležitý koníček, tým sú spoločenské a latinskoamerické tance. Už 19 rokov chodí pravidelne dvakrát týždenne na tanečné tréningy. Bez rodičov chodí každý rok aj na tanečné sústreďenia a s asistentom bol opakované na dovolenke. Prišli v našom živote aj veľmi zlé chvíle, keď Maťko ťažko ochorel. Striedali sme sa v nemocnici pri ňom a zapojili sa aj asistenti, nenechali ho osamoteného. Prežili sme veru už veľa dobrých i zlých vecí.

Dnes, keď píšem tieto riadky, má zmluvy s piatimi asistentmi, ktorí sa v činnostiach striedajú. Dvaja z nich dokonca vykonávajú asistenciu už viac ako desať rokov, sú prosto skvelí. Už máme svoj zabehnutý systém, ktorý sa občas zmení, keď treba zmeniť asistenta. Stáva sa to zväčša vtedy, ak si asistent nájde novú prácu alebo z rodinných dôvodov.

Nestáva sa, že by sa Maťko s asistentom pohneval. Skôr naopak, jeho vzťahy s asistentmi sú na priateľskej báze. No život prináša aj takéto zmeny. Pamätám si, pred pár rokmi nám vypadli naraz dvaja asistenti a hľadali sme nových. Vtedy nám veľmi pomohli v Agentúre osobnej asistencie Organizácie muskulárnych dystrofikov. Sú to naozaj veľmi srdeční a zároveň profesionálni ľudia a my sme im za to veľmi vďační. Jožko Blažek sa vždy snaží všetkým pomôcť pri výbere osobného asistenta.

Pre Maťka hrá asistencia veľmi dôležitú úlohu. Vďaka nej nadviazal a nadväzuje nové vzťahy, žije svoj život vo vysokej miere nezávisle od rodičov. Môže naplňovať svoje koníčky a áno, je začlenený v spoločnosti. Nie sú to len prázdne frázy, je to realita. Na druhej strane asistenti nás rodičov informujú, ak sa udeje niečo neobvyklé. My rodičia sme veľmi vďační za túto kompenzáciu a ani nechcem pomyslieť na to, že by asistenciu nemal. To by bol veľký zásah do života Maťka a rodiny.

Keď sa zamýšľam nad tým, aký by mal byť osobný asistent človeka s mentálnym postihnutím, predstavujem si tých „našich“. Sú to ľudia, ktorí sú veľmi zodpovední, tolerantní, ľudskí, priateľskí a partnerskí. Lebo vzťah užívateľ osobnej asistencie a osobný asistent by mal byť vyvážený, asistent by mal vytvárať bezpečné prostredie a zároveň umožniť voľnosť a slobodu. O diagnózach sa dá naštudovať všeličo. Tie však nie sú vodidlom. Tí dvaja si musia aj sadnúť, musí me-

dzi nimi vzniknúť isté puto, inak by to dobre nefungovalo. Zažili sme raz asistenta, ktorý to šiel robiť čisto zo zisťných dôvodov, ale po krátkom čase sám pochopil, že toto nie je práca, pri ktorej by zbohatol. Že je to naozaj zodpovednosť. Nie každý dokáže robiť asistenta ľuďom s mentálnym postihnutím, ale to je v poriadku. Sme na svete rôzni ľudia. I preto je fajn, ak pomáha agentúra osobnej asistencie.

Nášmu Maťkovi pomáhame s manažmentom, vyplňaním výkazov my doma. Každý mesiac pri vypisovaní výkazu nás však kontroluje, koho je to výkaz, za aké obdobie a diskutujeme o tom, kým to podpíše. Veľmi dôležito sa cíti aj vtedy, keď ide na poštu po peniaze a potom ich sám odovzdáva asistentom. Je to taký každomesačný rituál. Osobná asistencia tvorí súčasť života našej rodiny a sme za ňu vďační.

PhDr. Iveta Mišová

ASISTENCIA V NAŠEJ RODINE

Keď som začala premýšľať nad odpoveďami, uvedomila som si, že asistenti sú v našom živote, v našej rodine už veru aj 20 rokov. Po schválení tejto veľmi dôležitej a nenahraditeľnej služby v zákone, sme sa mohli spoliehať na asistentov a osobnú asistenciu takmer po celý ten 20-ročný čas. Naša Miška je veľmi aktívny človek a napriek svojmu znevýhodneniu má veľa pravidelných aktivít – chodí na výtvarku, venčí psíky, hrá divadlo, trénuje sebaobhajovanie. Okrem toho miluje kino, kávičky, mesto, len tak sa poprechádzať, pozrieť do Radničky, niekedy na výstavu. Má svoje spoločenské potreby a záujmy. Neviem si to predstaviť bez podpory osobných asistentov.

Musím sa poďakovať životu, lebo sme mali vždy skvelých asistentov. V prvom období to boli najmä mladí študenti. Študentky medicíny, alebo špeciálnej pedagogiky, psychológie, mladých a neskôr aj starších ľudí, ktorí boli veľmi vnímaví, a pre Michalu priateľmi.

Mali sme aj veľmi náročné turbulentné životné etapy a aj tu vždy pri Miške stáli a pomáhali aj asistenti. Bola to veľká opora aj pre mňa.

Pre rodiča je veľkou pomocou najmä popoludnie – keď treba presúvať deti na krúžky. Miška mala svojich asistentov a s nimi chodila a stále chodí podľa jej predstáv a potrieb, kam chce alebo aké má naplánované aktivity.

Pre mňa zas boli partnerom v debata, či je Miška v pohode, či je niečo, čo ju trápi, ako jej pomôcť, spolu sme hľadali cesty, riešenia.

Dodnes sa s niektorými stretávame, chodíme na výlety, Miška ich pozýva na výstavy, na narodeniny, komunikujú cez FB. Asistentmi boli v prvých rokoch po schválení zákona najmä študenti, mladí ľudia, u nás najmä dievčence. Štúdium je rozdelené na semestre a nový letný semester znamená nový

rozvrh a často aj celkom inak nastavený čas pre školu. To býval kameň úrazu, lebo Miška si s asistentom vytvorila väzbu, tešili sa na seba mali svoj program, svoje chvíle a s novým rozvrhom hodín mnohí nemohli pokračovať.

Takže to bolo náročné. Opäť hľadať, komunikovať, pýtať sa... Dávala som inzeráty na tabule do vysokých škôl, na katedry, kde som mala predstavu, že by to mohlo byť OK. Často aj odchádzajúci asistenti pomáhali nájsť náhradu, oslovovali kolegov ďalších študentov.

Bolo aj veľmi zložitá obdobie, keď bol záujem o túto činnosť čoraz nižší. Bolo to zvyčajne veľmi náročné pre našu rodinu, aby sme vedeli vyskladať čas aspoň na popoludnie tak, aby sme Mišku presunuli na krúžky, odprevadili domov, boli to veľké stresy.

Keď Organizácia muskulárnych dystrofikov vytvorila Agentúru osobnej asistencie, bolo to ako malý zázrak. Mali databázu záujemcov o túto službu a my rodičia sme zrazu mali pocit, že nie sme v tom celkom sami. Bola to veľká pomoc a úľava. Agentúra stále pracuje s novými asistentmi, systematicky ich pripravujú na túto službu a ja som im za to veľmi vďačná. Myslím, že takto už pomohli mnohým rodinám, klientom a už len to, že viete, že niekto tu je a možno sa aj vďaka nemu dá pomôcť, je veľkým povzbudením.

Vždy sme postupovali tak, že keď sme niekoho našli, alebo nám pomohol Jožko z OMD, spolu sme sa stretli – záujemca, Miška aj ja. Dali si kávu, čajík a porozprávali sa. Človek sa nám predstavil, povedal, prečo by tú prácu rád robil, alebo sme si vysvetľovali, o čom to je, potom hovorila o sebe Miška, čo by potrebovala, čo sa jej na asistentoch páči, čo robí rada aj čo robí nerada, ako to vyzerá, keď nemá svoj deň alebo nemá náladu. To prvé stretnutie bolo najdôležitejšie

pre pocit, či to bude, alebo nebude fungovať. Pre budúceho asistenta to bolo dôležité pre zváženie si vlastných predstáv, síl aj sympatií a mohli sme si korektne povedať, že ďakujem pekne, ale asi by som to nezvládla, alebo je to inak, ako som si predstavoval. Je to veľmi dôležité pre obe strany a dá sa tak predísť rôznym zložitým a náročným situáciám.

Vždy sme sa s budúcim asistentom porozprávali o tom, čo to znamená byť asistentom, že je to podpora pre Michalu a zadefinovali sme si všetky práce, súvislosti a potreby. Bolo dôležité hovoriť aj o problematických veciach, keď je Miška v nepohode, keď nemá svoj deň, keď sa zlostí. Čo treba robiť, ako postupovať, čo funguje a že vždy sme tu aj my, keby bolo treba dačo urgentne riešiť. Michala je skvelá, priateľská, ale tiež môže mať svoje muchy. Každý máme občas svoj „deň blbec“, prečo by ho nemohli mať aj ľudia s mentálnym znevýhodnením? Aj na takéto situácie sa treba pripravovať, povedať čo môžu byť signály, kedy sa môže spustiť väčší nepokoj, nervozita, že najlepším riešením je humor, preklopiť situáciu do niečoho celkom nového.

Dnes je už tých mladých nadšencov pomenej, do tejto služby sa hlásia aj ľudia v strednom veku, mnohí sú nadšení, že existuje osobná asistencia. Hovoria, že je to zmysluplná práca, niekedy veľmi náročná, niekedy nepredvídateľná, ale obohacujúca.

Niektorí asistenti strávili s Miškou celé štúdium, mnohí vpravili, že najviac sa naučili práve vďaka osobnej asistencii, vďaka konkrétnym situáciám a stretávaním sa s Michalou. Je to prax, ktorá sa nedá odovzdať inak. Boli sme si s asistentmi blízki, boli súčasťou našej rodiny a dodnes si s niektorými pomáhame, hoci už dávno majú svoj vlastný život, prácu, rodinu. A náš život ide ďalej, Miška má nových asistentov a teraz je to super, lebo už dva roky

OSOBNÁ ASISTENCIA – PRE NAŠU RODINU TÉMA MOŽNO AJ NA KNIHU

Naša staršia dcéra Petra má ťažké zdravotné postihnutie následkom asfyxie ťažkého stupňa krátko po narodení. Je úplne imobilná, odkázaná na pomoc inej osoby vo všetkých oblastiach.

Napriek jej ťažkému zdravotnému postihnutiu sme ju od malička viedli k aktívnemu spôsobu života. Je takmer stále veselá, vždy sa na niečo teší, rada sa zabáva, ale je aj pracovitá, usilovná a precízna. Má rada, keď sú veci na svojom mieste a všetko je tak, ako má byť. Má na vozíku vždy pracovný stolík, na ktorom robí to, na čo má práve chuť alebo čo treba. Vystriedala v priebehu rokov mnohé hobby, ktoré ju vždy posúvali ďalej alebo mali aj terapeutický účel. Začala maľovať prstami, prešla na páranie svetrov, potom robila počítačovú grafiku. Práca na PC ju baví, stále si sťahuje súbory a vyrába nové priechinky. Ale najviac ju posledné roky baví paličkovanie. Paličkuje svojou špeciálnou technikou, ktorú sme doma vyvinuli, priebežne ju zlepšujeme a Petriny výrobky sú ešte krajšie. Okrem toho rada cestuje a plánuje stále nové akcie.

Možno pohľad na situáciu pred asistenciou: Petru odmietli prijať do špeciálnej školy najbližšie k miestu nášho byd-

liska. Potom nastúpila do DSS s týždenným pobytom vo vzdialenejšom meste, a tu ju prijali aj do školy. V špeciálnej základnej škole končila v 18. roku školskú dochádzku. Škola jej dala veľmi veľa, mala rada svoju učiteľku Angelu aj spolužiakov, ale v DSS už nechcela byť. Museli sme riešiť túto situáciu, lebo sme boli obaja zamestnaní.

Krátko pred tým vošiel do platnosti zákon č. 195/1998 o sociálnej pomoci, v ktorom bola zadefinovaná ako úplne nová kompenzácia ťažkého zdravotného postihnutia osobná asistencia. A tak sme si podali žiadosť na vtedy ešte obvodnom úrade na tento druh kompenzácie.

Naša žiadosť bola zamietnutá, tak ako aj desiatky nasledujúcich žiadostí iných rodičov. Za jeden z dôvodov sa vo všeobecnosti uvádzalo to, že človek s mentálnym postihnutím nevie sám rozhodovať o sebe, o tom čo chce robiť, kam ísť, čo jesť a pod. Skrátka, nevie si riadiť svoj život a teda ani asistenta. My sme sa voči rozhodnutiu odvolali na družstevný orgán, ktorý po dôkladnom prešetrení situácie, opakovaných návštevách a zvažení priznal našej dcére ako kompenzáciu jej ťažkého zdravotného postihnutia osobnú asistenciu. A bolo to! Trvalo to však takmer dva roky!!!

máme asistentov, ktorí sú zabehnutí, a sú na seba s Miškou zvyknutí. Saška má troch psov a tak ich spolu venčia, chodia na výlety, občas na obed, vedia sa spolu dohodnúť na veciach ako rovný s rovným. Robia si svoj program a tešia sa na seba. S Karin chodila Miška aj na bežecké súťaže a veľmi sa jej to páčilo. Priniesla dokonca medaily a diplomy, ale hlavne zlepšila si kondičku a bola plná nových zážitkov.

Rozprávali sme sa aj s Miškou a krásne to pomenovala. Tu sú jej odpovede.

• Prečo je pre vás dôležité mať osobnú asistentku/asistenta?

Keby som nemala asistentku, nemohla by som chodiť do kina, na výlety a na kávu. Asistentov potrebujem, aby som sa vedela porozprávať o všeličom, ako chodím na výtvornú, ako maľujem, rozoberáme tie témy – čo sa deje na sebaobhajcoch, o psoch sa rozprávame.

Asistenti ma odprevádzajú ráno do práce, a potom poviem, kam sa ide – buď ideme na viedenskú kávu do cukrárne Marlenka, do Vespy chodievame vždy v pondelok, so Saškou chodíme na obedy, máme rady falafel, na Obchodnej je taká kaviareň, kde predávajú pizzu, aj tam chodíme, a často chodíme do Radničky za Danicou, aj ona bola moja asistentka. S Dankou sme lyžovali a vyšívali.

Mám a mala som veľa asistentov – rada spomínam na Janu Hercegovú. Trénovali sme s loptou, učila ma latinské slová, že hepar, hematóm, brala ma do školy na semináre, keď išli na rôzne školské aktivity, boli sme spolu v Drahuško-

ve, v Dome na pol ceste, spomínam si na Zuzku, Andrejku Bírovú, Veroniku, Kiku, bolo ich veľa a všetky mená si už nepamätám. Keby som nemala asistentov, bolo by to smutné, plakala by som. Vďaka nim môžem žiť podľa seba.

• Je ťažké nájsť si osobného asistenta? Na koho sa obraciate, keď ho potrebujete nájsť?

S osobnou asistenciou nám dlhé roky pomáha Jožko Blažek z OMD (Organizácia muskulárných dystrofičiek). Pomáha vyberať asistenta, ktorý by sa mi hodil.

• Pri akých činnostiach vám asistent pomáha?

Keď som bývala v podporovanom bývaní, asistenti mi pomáhali so sprchovaním. Robili sme spolu jedlo, Peťo mi pomáhal robiť rožok so šunkou, pomohol s nákupom, ťažšie veci doniesol z obchodu.

• Je dobré mať asistenta?

Keď má niekto asistenta, môže chodiť aj sám, s asistentom, kam chce, napríklad aj do kaviarne, nemusí čakať, kým ho vezme niekto z rodiny. Asistent je kamarát, že nemusí chodiť potom s rodinou a môže s ním chodiť aj vybavovať veci. S papierovaním okolo asistencie mi pomáha mama, dáva mi podpísať papiere, výkazy, s ockom chodíme na poštu po peniaze, vložíme do banky a rozpošleme osobným asistentom. Správam sa k mojim asistentom slušne, teším sa že sme spolu, je mi s nimi dobre, vymýšľame spolu program, smeje sa veľa. Je to fajn.

Mgr. Paťa Jarjabková a Miška Jariabková

Z nášho archívu:

Od roku 2001 doteraz, teda za 20 rokov, sme mali spolu 26 asistentiek a 1 asistenta. Najdlhšie pracujúca asistentka bola u nás 6 rokov, mnohé 2 – 4 roky, niektoré len pár dní. Mnohé z nich boli výborné, ale jedna nám kradla veci zo skriň, jedna bola s duševnou poruchou, ktorá sa prejavila až neskôr a spôsobila nám dosť starostí. Bolo to veselé, niekedy zúfalé, veselé vtedy, keď sme mali dobrú asistentku a ja som ráno po jej príchode mohla odísť pokojne do práce. Zúfalé vtedy, keď si asistentka našla lepšiu prácu, alebo sme sa pre niečo vážne rozlúčili a nemali sme zrazu nikoho. Suplovali sme to ako sa dalo, obidvaja sme boli stále zamestnaní. Pri preklení týchto období nám pomáhala moja mama, keď ešte vládala. Neskôr sme sa museli starať aj o ňu, do krásneho veku 93 rokov. Ale taký je aj celý život, chvíľu veselý a hneď nato celé zle...

Aj napriek mnohým nedobrym skúsenostiam sme stále hľadali nové asistentky, lebo výhody osobnej asistencie pre našu dcéru sú obrovské. Obidvaja sme boli zamestnaní a fungovali sme ako iná bežná rodina. Ráno sme odchádzali do práce a mladšia dcéra do školy. Za Petrou prišla asistentka, s ktorou trávili celý deň bežnými aj neštandardnými aktivitami. Asistentka pomáhala Peti so všetkým, počnúc rannou hygienou a raňajkami, cez prechádzky, nákup, varenie obeda, maľovanie prstami, výlety a... skrátka so všetkým. Popoludní sa vrátia členovia domácnosti domov a asistentka tiež domov a vrátane víkendov fungujú ako iná bežná rodina. Denné aktivity do veľkej miery určovala Petra, vždy sa dohodli s asistentkou. Často, keď som chcela ja niečo do programu dňa navrhnuť, ma Petra zrušila s tým, že ja mám ísť do práce a oni si poradia samé. Tým chcem zdôrazniť, že naozaj gro programu si určovali ony dve, niekedy čo treba urobiť a hlavne, čo chcú spolu robiť. Okrem toho navštevovala Petra s asistentkou 1 – 2 x týždenne rehabilitačné stredisko, kde mala kontakt s rovesníkmi, veľa sa nasmiali a boli to skupinové aktivity. Takto to fungovalo pri dobrých asistentkách. Petra bola spokojná, a to bolo najdôležitejšie.

Veľmi náročné na duševnú pohodu nás rodičov boli prvé dni s novou asistentkou. Treba si uvedomiť, že napr. po dvoch dňoch, ktoré sme konkrétnu osobu poznali, sme ráno odišli z domu, nechali jej „k dispozícii“ všetko: imobilnú dcéru, kľúče, celý dom, neskôr aj auto. Chceli alebo museli sme jej veriť, že sa k Peti a v našej domácnosti bude správať tak, ako

treba. Ja osobne ľuďom zásadne dôverujem, zmení sa to až vtedy, keď mi na to dajú dôvod. Aj tento prístup mi pomáhal zvládať tieto prvé a náročné dni.

Pri hľadaní novej asistentky sme mali rôzne kritériá. Petra chcela, aby bola mladá a veselá. Pre Petru je to naozaj dôležité. Mala to byť cca vrstovníčka a pozitívne naladená. Tento atribút spĺňali asistentky vysokoškolačky, ktoré sa počas dvoch rokov striedali dve, ony samy si delili dni a nám visel na chladničke kalendár, kedy ktorá robí. Pozitívny prístup bolo aj moje kritérium. Potom som skúmala motiváciu, prečo toto chce niekto robiť. Motivácia je jedna z najsilnejších hnacích síl. Potrebujem peniaze, chcem pomáhať, chcem byť užitočná, rada pomáham, som študentka a mám to ako brigádu, toto sú prijateľné dôvody. Nevhodná adeptka je určite tá, ktorú prepustili z práce 5x po sebe alebo sama menila často zamestnanie a myslela si, že toto zvládnem určite. Asistentka sa musí vedieť postarať sama o seba a o svoje záležitosti, keď chce pomáhať iným. Musí byť zodpovedná, určite empatická. Nemali sme podmienku na typ a výšku vzdelania, osobnostné faktory boli tie dôležité.

Pri hľadaní novej asistentky sme používali všetky dostupné zdroje. Začali sme v okruhu rodiny, známych a priateľov, prešli sme na inzeráty v miestnych periodikách, na úrade práce, na vysokých školách, sociálnych sieťach. Obrátili sme sa aj na Agentúru osobnej asistencie ktorú prevádzkuje OMD v SR. Než sme našli záujemkyňu, ktorá bola vhodná, aby prišla k nám domov na návštevu a možno na skúšku, museli sme sa stretnúť minimálne s desiatimi. Ale nie vždy prišla aj nabudúce. Mnohé sa zľakli zodpovednosti? Závažnosti? Po stretnutí s Petrou často zavolali, že si na to netrúfnu, že by to nedokázali. Je to veľký rozdiel, keď má niekto asistenciu cca 2 – 3 hod. denne a chodí s asistentom von, do kina, na aktivity a pod. Petra je na pomoc odkázaná vo všetkých oblastiach a my sme zase nijako verbálne nezľahčovali prácu asistentky, chceli sme, aby bola fakt dobrá. Tak ako vo všetkých pomáhajúcich profesiách chýbajú pracovníci, nám v súčasnosti chýbajú záujemkyne o prácu osobnej asistentky. Viem o tom, že aj v Bratislave je tento problém, napriek tomu, že tu žijú stovky vysokoškolákov a je tu kumulácia obyvateľstva. Veľmi náročné je to u nás na dedine, kam musí asistentka docestovať, prestupovať, mnohé chodili autom. Veľký problém aj pre výborné asistentky boli nevýhody „Zmluvy o vykonávaní osobnej asistencie“. Zo zmluvy vyplýva to, že osobný asistent dosta-

ne zákonom stanovenú hodinovú odmenu za počet odpracovaných hodín. To znamená, že dostane zaplatené naozaj len odpracované hodiny. Nemá nárok na kompenzáciu mzdy pri chorobe, ošetrovaní člena rodiny, počas dovolenky, sám si platí zdravotné poistenie. Aj keď boli asistentky spokojné s prácou a podmienkami, po istom čase povedali, že si hľadajú „normálnu“ prácu, teda bežný pracovno-právny vzťah, kde zamestnanec má isté kompenzácie. Viacerým asistentkám, s ktorými sme boli naozaj veľmi spokojní, sme doplácali z vlastných zdrojov, aby sme im to kompenzovali a zostali s Petrou čo najdlhšie.

Filozofia osobnej asistencie je výborná. Vďaka tejto kompenzácii ťažkého zdravotného postihnutia môže naša dcéra žiť spokojný život doma, vo svojej rodine, so svojimi aktivitami, záľubami a milujúcimi rodičmi. Obidvaja rodičia môžu pracovať, môžu sa profesijne realizovať. Keby mala osobná asistencia trochu iné, lepšie podmienky pre vykonávateľov osobnej asistencie, bolo by to v prospech všetkých zainteresovaných. Asistencia je taká forma kompenzácie, keď užívateľ zostáva žiť vo svojom prirodzenom prostredí. Nepotrebuje služby inštitúcie, kde sa o individuálnom prístupe nedá hovoriť. A toto je trend v sociálnych službách, aby človek zostal čím dlhšie vo svojom prirodzenom prostredí.

Zostáva nám iba si želať, aby sa stále dali nájsť ľudia, ktorí chcú robiť takúto prácu. U nás doma jedna asistentka pre Petru práve chýba...

PhDr. Stefi Nováková a Petra Nováková

Pojem osobný asistent/osobná asistentka sa skloňuje v našej rodine už takmer 11 rokov. Viem teda s určitou povedať, že využívanie osobnej asistencie pozitívne ovplyvnilo kvalitu života mojej dcéry Táničky, a tým aj celej našej rodiny.

Nápad požiadať o schválenie osobnej asistencie prišiel od vychovávateľky v školskom klube. V tom čase som ani netušila, že takáto kompenzácia pre zdravotne postihnutých je možná. Ale hlavne mi ani nenapadlo, že by som zverila svoje mentálne postihnuté dieťa niekomu úplne cudziemu. Ako asi každá matka som sa snažila „zametať“ cestičku života svojej dcéry a všetky voľnočasové aktivity boli výhradne v réžii rodiny.

Na prvého asistenta Kamila som dostala kontakt práve od už spomínanej vychovávateľky. Kamil nám pomáhal s dohľadom hlavne pri premiestňovaní dcéry počas nášho pracovného času. Jeho hodinová odmena bola v tom čase 2,58 € a mne sa to zdalo žalostne málo. Od týchto počiatkov sme mali niekoľko osobných asistentov a asistentiek, striedali sa podľa ich časových možností a aj podľa našich potrieb.

Takisto sa v priebehu rokov upravovala odmena pre asistentov, ale myslím si, že ani jej súčasná výška nie je dostatočná vzhľadom na charakter práce a vyžadovanú zodpovednosť. V nemalej miere práve financie vplývajú na problémy pri hľadaní a následne pri udržaní si vhodných osôb.

Osobný asistent je z môjho pohľadu ako člen rodiny, musí mať našu dôveru a aj on musí dôverovať nám. Čo je však hlavné, musí si rozumieť s Táňou. Všeobecne platí, že osobný asistent nemusí mať zodpovedajúce vzdelanie, ani nemusí absolvovať žiadne školenia a kurzy. Vždy samozrejme závisí od zdravotného postihnutia užívateľa osobnej asistencie, ale dá sa povedať, že osobný asistent musí byť veľmi empatický, asertívny, pripravený na nečakané situácie. Vždy je dôležité, aby si osobný asistent a užívateľ „sadli“, najlepšie je, keď sa z nich stanú priatelia. Zároveň je potrebné už pri podpise zmluvy dohodnúť pravidlá výkonu a časový harmonogram. Je tiež pravda, že vždy to s výberom vhodnej osoby nebolo jednoduché, ale asi aj to patrí k životu. Musím však povedať, že celkovo sme mali šťastnú ruku. Táňa mala všetkých rada a myslím si, že aj oni ju. Len jeden raz sme sa dostali do situácie, že sme osobnú asistenciu ukončili predčasne. Dôvodom bolo, že na našu osobnú asistentku sme sa nemohli plne spoľahnúť.

Moja dcéra Táňa je mentálne postihnutá a nerozpráva. Komunikácia s ňou je možná hlavne posunkami, často si treba domyslieť, prípadne hádať, čo nám chce povedať. O to ťažšie je pre nás nájsť človeka vhodného k danému postihnutiu, človeka, ktorému by sme mohli dôverovať. Napriek tomu všetkému je dcéra nesmierne spoločenská, má rada kolektív, nemá strach ani z cudzích ľudí. Skoro stále je usmiata a v dobrej nálade, aktívne sa zapája do rôznych činností, jej okolie ju má rada aj napriek jej hendikepu. V súčasnosti, aj vďaka osobnej asistencii, má pomerne bohaté voľnočasové aktivity, zúčastňuje sa na stretnutiach sebaohajcov, chodí na hipoterapiu a tiež do divadla, kde nacvičili a predviedli aj divadelné predstavenia pre verejnosť.

Možnosť využívať osobnú asistenciu veľmi oceňujem, pretože umožňuje nielen osobe s postihnutím zúčastňovať sa na rôznych voľnočasových aktivitách, ale nemenej dôležité je pre nás rodičov aj to, že naša dcéra žije v rámci možností plnohodnotný život aj v kolektíve mimo najbližšej rodiny, je viac odkázaná na svoje schopnosti, musí byť aspoň čiastočne samostatná pri presadzovaní svojich potrieb.

Súčasnú osobnú asistentku pani Mišku sme našli cez Agentúru osobnej asistencie pri OMD v SR a je s Táňou už tri roky. Pani Miška je vzácny človek – spoľahlivá, komunikatívna, večne usmiata. Táňa si s ňou rozumie a ja cítim, že sa na ňu môžeme úplne spoľahnúť. Aj týmto spôsobom by som sa jej chcela poďakovať za prácu, ktorú robí.

Vlastne, poďakovanie si zaslúžia všetci osobní asistenti a asistentky, ktorí v rámci svojho voľného času za symbolickú odmenu pomáhajú ľuďom so zdravotným postihnutím pri ich každodenných aktivitách, zjednodušujú im komunikáciu, cestovanie, umožňujú zapojenie sa do pracovného procesu, zlepšujú podmienky socializácie...

Ing. Dagmar Blažeková

ZPMP Plešivec

Napriek pandemickej situácii sa nám podarilo vybrať sa v auguste na potulky v okolí Rožňavy. Navštívili sme múzeum Vodný mlyn Kováčová a 5. októbra 2021 sme mali akciu rozlúčka s letom. Trinásť členov ZSS pri PL Plešivec prežilo deň s bohatým programom. Dopoludnia si zahráli petang, jedna skupina pripravila jablkový koláč ku káve. Popoludnie pokračovalo diskusiou o ročnom období a pripomenuli sme si, že október je venovaný úcte k starším. Občerstvenie nám zabezpečil Kebab Richard Skokan Plešivec. Pri hudbe si všetci pochutnali na koláčiku a diskutovali nad kávou o najbližšej akcii.

Marika

Majstrovstvá sveta v integrovanom tanci

Majstrovstvá sveta v integrovanom tanci, Bratislava 12. – 15. 11. 2021. Organizátor TK Danube pod vedením prezidenta Andreja Mičuneka v spolupráci so Svetovou asociáciou integrovaného tanca (WIDA), pod záštitou primátora hlavného mesta SR Bratislavy Matúša Valla. Gratulujeme ku skvelej akcii!

farby života

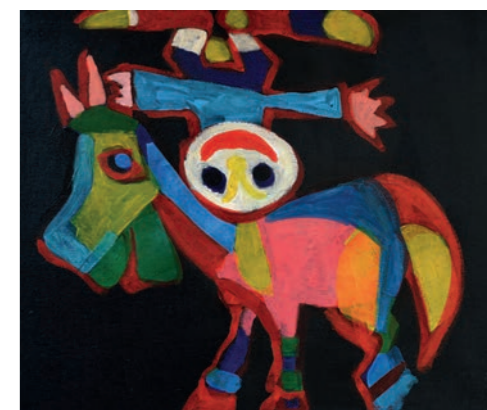
farby života

Tvorivosť nepozná lockdown

Impulz, Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Petržalke

farby života

farby života

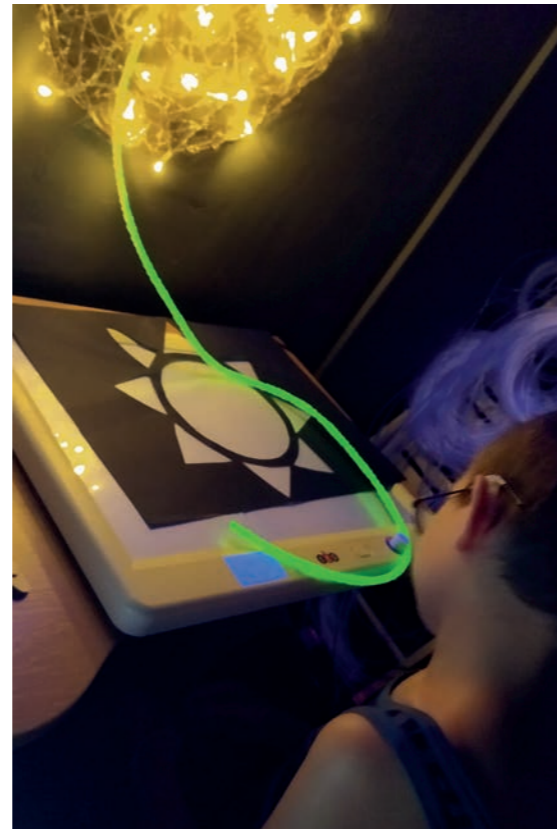

23

farby života

Snoezelen multisenzorické zmyslové prostredie

PRÍSPEVOK NA OPATROVANIE ALEBO OSOBNÁ ASISTENCIA

Písal sa rok 1999, keď sme pri dovŕšení siedmeho roka nášho syna Adama, ktorému bolo pri narodení diagnostikované mentálne postihnutie – trizómia 21 – Downov syndróm požiadali miestny príslušný okresný úrad, odbor sociálnych vecí o posúdenie jeho zdravotného stavu. Výsledkom bol posudok s mierou funkčnej poruchy menšou ako 50 %, čo znamenalo, že podľa odborníkov na úrade sa Adam nepovažoval za občana s ťažkým zdravotným postihnutím.

Hurá.
Hurá?

Veď Adam napriek našej mimoriadnej starostlivosti nebol schopný sám vykonávať nevyhnutné životné úkony a činnosti definované v zákone o sociálnej pomoci. Berúc do úvahy aj jeho vek, s kontaktom so spoločenským prostredím to bolo rovnaké.

Na našu námietku proti rozhodnutiu posudku okresného úradu zareagoval príslušný krajský úrad, odbor sociálnych vecí, ktorý vydal nový posudok, na základe ktorého syna Adama začali považovať za občana s ťažkým zdravotným postihnutím s potrebou sprievodcu. Na tri roky, pretože po tomto období mala nasledovať kontrolná lekárska prehliadka. V tomto posudku bolo aj uvedené, že Adamovi sa budú kompenzovať sociálne dôsledky v oblasti mobility, v oblasti komunikácie a v oblasti nevyhnutných životných úkonov a prác v domácnosti poskytnutím opatrovateľskej služby. Súčasne bol manželke priznaný opakovaný peňažný príspevok pri starostlivosti o blízku a inú osobu vo výške 3000 Sk mesačne. Nebolo to síce na nejaké veľké vyskakovanie, veď sme boli mladá rodina s dvoma nezaopatrenými deťmi (okrem Adama máme aj o tri roky staršiu dcéru Alexandru), ale mali sme na výber? Na úrade nám žiadnu inú alternatívu neponúkli. Takže nemali. Ale aj s odstupom času to hodnotím tak, že keď sme chceli synovi venovať čo najviac času a pomáhať mu, bolo to vtedy najlepšie riešenie. Aj vzhľadom na jeho vek.

Kontrolná lekárska prehliadka po troch rokoch (v roku 2002) dopadla s rovnakým výsledkom, príslušný okresný úrad, odbor sociálnych vecí vydal posudok s rovnakými kompenzáciami. Akurát kontrola mala byť skôr. Po dvoch rokoch.

A tiež bol manželke priznaný peňažný príspevok za opatrovanie vo výške 1,35 násobku sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu vo výške 5117 Sk mesačne, ktorý

sa následne s účinnosťou od 01. 03. 2003 upravil na sumu 5300 Sk mesačne a následne s účinnosťou od 01. 09. 2004 na sumu 6800 Sk mesačne.

Poznámka č. 1 – podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky bola priemerná mzda zamestnanca v hospodárstve SR – bez podnikateľských príjmov v roku 2003 vo výške 14365 Sk a v roku 2004 vo výške 15825 Sk.

Aj naša následná prehliadka (v roku 2004) dopadla rovnako, a tak sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia syna Adama v oblasti mobility, komunikácie, v oblasti nevyhnutných životných úkonov a prác v domácnosti boli naďalej kompenzované celodenným, osobným a riadnym opatovaním. Tentoraz však už bez následnej kontroly. Keďže výška peňažného príspevku za opatrovanie sa nám z neznámych dôvodov prestala upravovať (v roku 2007 bola stále v nezmenenej výške 6800 Sk mesačne, pričom priemerná mzda zamestnanca v hospodárstve SR – bez podnikateľských príjmov v tomto roku narástla na 20146 Sk), manželka sa v auguste roku 2007 rozhodla zamestnať. Napriek tomu, že syn Adam bol už pätnásťročný tínedžer, naďalej bol odkázaný na celodenné, osobné a riadne opatrovanie, požiadali sme príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, že by peňažný príspevok za opatrovanie na neho poberala stará matka, ktorá s nami dodnes žije v spoločnej domácnosti. Napriek tomu, že našej žiadosti bolo vyhovené, vzápätí sme požiadali o jej stiahnutie, pretože jej priznaný peňažný príspevok za opatrovanie bol stanovený na výšku 86 Sk mesačne...

V roku 2008 syn nastúpil na stredné odborné učilište v Bratislave. Vzhľadom na to, že syn bol na našu prítomnosť dosť nadviazaný, nevedeli sme si predstaviť, že by trávil celý týždeň ďaleko od nás. Padlo teda rozhodnutie, že si v hlavnom meste prenajmeme byt a manželka tam bude spolu s ním. Domov sa vracali len na víkendy. Samozrejme, že toto rozhodnutie náš finančný rozpočet dosť zasiahlo. Predsa len, zvýšené náklady na cestovanie, nájom za byt, ako aj samotný život v hlavnom meste boli zrejme. Navyše, dcéra v tom čase študovala na vysokej škole v zahraničí. Nová výzva si teda vyžadovala aj nové riešenie. Manželka sa na znížený pracovný úväzok zamestnala priamo v areáli odborného učilišťa a okrem peňažného príspevku za opatrovanie začala mať v zmysle platnej legislatívy aj príjem zo zamestnania. Hoci ten týždňovky v Bratislave celkom nepokryval, zvládli sme to.

Po skončení štúdia v Bratislave začal syn trikrát do týždňa navštevovať u neverejného poskytovateľa zariadenie sociálnych služieb – denný stacionár.

A vtedy sme si začali uvedomovať, že pre samotného Adama by už v tomto období života bolo oveľa lepšie, keby mu bola poskytovaná iná forma kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia než peňažný príspevok na opatrovanie. Opatrovanie totiž chápeme ako poskytovanie každodennej fyzickej pomoci s cieľom zabezpečiť zdravotné postihnutému rodinnému príslušníkovi základné životné potreby. Opatrovanie dáva človeku so zdravotným postihnutím istotu a nepretržitú pomoc, opatrovateľovi zasa stabilný príjem. Ak však túto náročnú starostlivosť niekto poskytuje dlhodobo, môže sa u neho prejaviť prepracovanosť, únava a chýbajúci priestor, čas a energia dostatočne sa venovať ďalším členom rodiny či vlastným potrebám. Opatrovateľ si nemôže dovoliť nevládať, alebo si zobrať voľno. Táto forma kompenzácie navyše vôbec nie je určená na podporu samostatnosti.

A takú formu kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ktorá zdravotne postihnutým umožňuje aktívny a slobodný život, teda základnú ľudskú potrebu, u nás na Slovensku máme zakotvenú v našom právnom systéme. Dokonca ako jediná krajina Vyšehradskej štvorky. Táto forma kompenzácie sa volá osobná asistencia. Náplňou práce osobného asistenta nie je len fyzická pomoc, ale aj pomoc pri činnostiach, pri ktorých sa občan so zdravotným postihnutím rozvíja, alebo je produktívny. Ako už aj zo samotného názvu vyplýva, ide o asistenta, ktorý osobe so zdravotným postihnutím pri vykonávaní rôznych činností pomáha, teda jej asistuje. Za klienta nerobí priamo nič, ale všetko vykonáva podľa jeho pokynov. Môžu to byť činnosti rôzneho druhu, napríklad pomoc pri hygiene, premiestňo-

vaní, práci, vzdelávaní, spoločenských, kultúrnych či iných voľnočasových aktivitách, ktoré by osoba so zdravotným postihnutím sama nedokázala. Veď aj takéto osoby majú právo slobodne rozhodovať o svojom živote a žiť ho nezávisle ako bežný občan. Veľkou výhodou osobnej asistencie je samotné odľahčenie rodiny. A tiež je dôležité uvedomiť si, že aj v záujme nás rodičov je, aby Adam bol v budúcnosti čo najsamostatnejší.

A práve po zohľadnení výhod a nevýhod dvoch uvedených foriem kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia sme dospeli k názoru, že pre nás ako rodičov, ale najmä pre syna Adama, by dnes lepším riešením pomoci bola forma osobnej asistencie.

Možno by už dnes ani v našom okolí nebol problém nájsť vhodného asistenta (na rozdiel od minulosti) s ochotou pomáhať a schopnosťou vcítiť sa do situácie iného, a tak už len nájsť odvahu na novú žiadosť o peňažný príspevok na osobnú asistenciu. Aj keď z praxe vieme, že túto formu kompenzácie samotní pracovníci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny neponúkajú často. A tiež nám do karát nehrá ani aktuálna nelichotivá pandemická situácia.

Takže uvidíme.

Poznámka č. 2 – pre objektivitu treba uviesť, že manželkin priznaný peňažný príspevok za opatrovanie sa od roku 2009 postupne upravoval a po poslednej úprave od 1. júla 2021 je vo výške 508,44 €.

Ing. Dušan Fabian

Zdroj: <https://www.opytajsauctovnika.sk/historia-vyvoj-priemernej-mzdy/>

ASISTENCIA MI POMÁHA BYŤ (ASI)MILOVANÁ

Táto slovná hračka platí so zátvorkou aj bez nej. Asimilovaná – práve asistencia mi pomáha prispôbiť sa a adaptovať sa na moje neustále zhoršujúce sa ochorenie a pribúdajúce fyzické obmedzenia. Asi milovaná – práve asistencia mi pomáha zachovať si istú mieru nezávislosti vo vzťahu s mužom. On môže pracovať, ja sa môžem aspoň trošička starať o neho. Úplne úprimne, bez asistencie by náš vzťah (asi) nevydržal.

Nezainterosovaný pohľad na mňa zväzda vnímať ma len ako ležiaka – pacienta, ktorý nič nerobí, lebo nič nemôže. Rezonuje vo mne dobre mienený záujem lekára: „Aspoň čítate?“ Moja prepúšťacia správa obsahuje siahodlhý zoznam vážnych chorôb, ktoré zo mňa môžu mylne robiť len objekt starostlivosti. Pasívneho prijímateľa, ktorého treba nakrímiť, obriadiť a položiť. Nejaký intelekt? Neočakáva sa. Zdravotná sestra sa mi prihovára „No, čo Maruš?“ Sociálna pracovníčka sa o mojej práci zhovievavo vyjadruje „To robíte iba nejakú administratívu, že?“ Ďalšia po dočítaní všetkých diagnóz zdvihne oči a prekvapená vysloví „Na svoj stav vyzeráte celkom dobre.“ Asi má pravdu. Mám za sebou roky, keď som v nemocnici bola viac ako doma. A mnoho situácií, keď moji lekári boli bezradní, moji blízki vystrašení. Ale, chvalabohu, aj situácie spoločnej radosti z môjho vyliečenia, z prežitia. Moje ochorenie je zriedkavé a progresívne. Ako? Veľmi. Som číslo 15. Doteraz bolo na svete identifikovaných len 14 prípadov. Pred desiatimi rokmi som prešla pár krokov, stála, písala, telefonovala, jedla, pila, dýchala. Sama. Dnes bez pomoci nedokážem nič z toho. Jediný pohyblivý je palec na pravej ruke. To je moje spojenie so svetom, môj pracovný nástroj.

Bližší pohľad však uvidí 40-ročnú, duchom aj výzorom mladú ženu, ktorá miluje život, svojho muža a rodinu. Pracuje a má sen pokračovať v ďalšom štúdiu. Zamestnanie ju baví, naplňa ju pomáhať druhým. Je aj nie je emancipovaná. Má svoj názor, presadzuje sa, vie, čo chce a ako to chce. Ako prirodzené považuje postarať sa o domácnosť, žehlí aj upratuje. Mužovi každý deň nachystá večeru, dbá o jeho zdravé stravovanie aj oblečenie. Rada hostí kamarátky, sesternice a ich deti, je špecialistkou na nátierky a obložené chlebíčky. Stále má kopec roboty. Okolie jej niekedy nestíha. Keď sa hnevá, jej oči blčia a jazyk reže ako žiletka. Rada pečie a prostredníctvom záhrady a kvetinových záhonov si pestuje svoju tvorivú dušu.

Moje ochorenie je zriedkavé a progresívne. Ako? Veľmi. Pred desiatimi rokmi som prešla pár krokov, stála, písala, telefonovala, jedla, pila, dýchala. Sama. Dnes bez pomoci nedokážem nič z toho. Jediný pohyblivý je palec na pravej ruke. To je moje spojenie so svetom...

Je možné, že ide o tú istú osobu? Áno, je to možné. Osobná asistencia je zázračná v tom, že aj s takýmto rozsiahlym telesným postihnutím môžem žiť nezávisle. Je možné hovoriť o nezávislosti, keď som na dýchacom prístroji? Áno, lebo nezávislý spôsob života pre mňa znamenajú dve slová – môcť rozhodovať a môcť kontrolovať. Rozhodovať o sebe, svojich potrebách a seberealizácii. Rozhodovať kto a akým spôsobom mi bude pomáhať. Môžem odbremeniť rodinu, jej členovia môžu pracovať, či mať priestor pre seba.

Asistencia ma núti byť proaktívnu. Som manažérka na plný úväzok – mám 5 osobných asistentiek, ale bolo obdobie, keď môj tím tvorilo aj 10 asistentiek a asistentov. Organizovanie ich práce je ako moje druhé zamestnanie: hľadanie asistentiek a pohovory s nimi, vyškolenie asistentiek podľa mojich potrieb, manažovanie pracovných vzťahov od uzatvárania zmlúv, vypisovania výkazov, vyplatenia odmien, určovania pravidiel a spôsobu výkonu pomoci, tvorby pracovného rozvrhu, zabezpečenie náhradníka, keď asistentka ochorie, riešenie konfliktov, či prepustenie asistentky, ak to je potrebné. Toto všetko je na mojich pleciah.

... nie všetko je v realite také ideálne, často dokonca náročnejšie, no som šťastná, že žijem na Slovensku, kde osobnú asistenciu zákon pozná. Napriek neustálemu boju so závažnou chorobou mám pocit, že som užitočná, (asi)milovaná a môj život vďaka rukám a nohám mojich asistentiek žijem najlepšie, ako môžem.

Som šťastná, že žijem na Slovensku, kde osobnú asistenciu zákon pozná. Je mnoho krajín, aj v EÚ, kde ľudia so zdravotným postihnutím túto možnosť nemajú. A preto, lebo napriek neustálemu boju so závažnou chorobou, mám pocit, že som užitočná, (asi)milovaná a môj život vďaka rukám a nohám mojich asistentiek žijem najlepšie, ako môžem.

Mária Duračinská

Zdroj: <https://www.osobnaasistencia.sk/index.php/blog/item/19-asistencia-mi-pomaha-byt-asi-milovana>

téma

AGENTÚRY OSOBNEJ ASISTENCIE OMD V SR

Informácie ZPMP v SR 5 – 6/2021 28

Pod hlavičkou Organizácie muskulárnych dystrofikov v SR (OMD v SR) pôsobí Agentúra osobnej asistencie v Bratislave a Agentúra osobnej asistencie v Žiline. Pracujú v súlade s filozofiou nezávislého života a na princípoch vzájomného poradenstva. Služby v nich poskytujú ľuďa s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorí sú tiež užívateľmi osobnej asistencie. Súčasne je však celý pracovný tím odborne kvalifikovaný na vykonávanie klientských služieb.

Agentúry osobnej asistencie pod OMD v SR poskytujú svoje služby bezplatne. Za uzatvorenie zmluvy o výkone osobnej asistencie nepoberajú províziu. Zmluvný vzťah vzniká medzi užívateľom osobnej asistencie a osobným asistentom, agentúra tu vystupuje len ako sprostredkovateľ.

Cieľom oboch agentúr je aktivizovať ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím. Deťom a dospelým s rôznym ťažkým zdravotným postihnutím, ich rodinám a osobným asistentom podávajú pomocnú ruku, dôraz však kladú na ich záujem a aktívny prístup. Klientom poskytujú podporu, aby svoju situáciu riešili vlastným pričinením, pomocou všetkých dostupných prostriedkov. Jedným z nich je aj inštitút osobnej asistencie.

Agentúry zabezpečujú komplexný poradenský servis. Klientom radia, ako si vybaviť peňažný príspevok na osobnú asistenciu a ako viesť administratívu s ňou spojenú. Ak si to klienti želajú, zamestnanci agentúr ich sprevádzajú na úradoch. Poskytujú mediačné služby pri prijímaní asistentov rodinnými príslušníkmi a v komunikácii s asistentmi. Na požiadanie môžu vstúpiť do sporov medzi užívateľom a asistentom, alebo v rodine ako nezaujatá a nezávislá strana – mediátor.

Osobným asistentom poskytujú poradenstvo v oblasti administratívnych, daňových a odvodových povinností vrátane vypracovania daňového priznania.

Agentúry pôsobia aj ako vzdelávacie inštitúcie. Šíria osvetu o osobnej asistencii, organizujú semináre, vydávajú odborné

publikácie. Podporujú výskumnú činnosť študentov vysokých škôl (konzultácie tém a dotazníkov).

Inštitúcií, ktoré sa systematicky a dôsledne venujú osobnej asistencii, podpore užívateľov a osobných asistentov, je na Slovensku nedostatok. Existujúce agentúry sa preto snažia vychovávať nasledovníkov a podporovať vznik nových agentúr na regionálnej úrovni.

AGENTÚRA BRATISLAVA

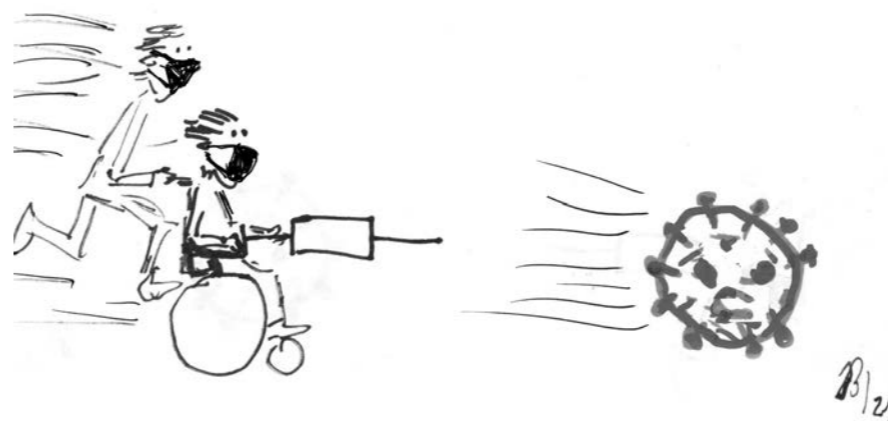
Agentúra osobnej asistencie v Bratislave vznikla pod hlavičkou Organizácie muskulárnych dystrofikov v SR (OMD v SR) v roku 2000 v rámci pilotného projektu podporeného Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR sumou 300 000 SK. Jej založenie si vyžiadali potreby klientov, ktorí chceli začať so službou osobnej asistencie. Vznik podnietili aj ľudia, ktorí službu už využívali a v bežnej realite narážali na množstvo praktických problémov. Poradenstvo potrebovali aj „dotknuté osoby“ – rodinní príslušníci užívateľov asistencie a rozrastajúca sa skupina asistentiek a asistentov. Agentúra je zaregistrovaná ako poskytovateľ sprostredkovania osobnej asistencie medzi poskytovateľmi sociálnych služieb v Bratislavskom samosprávnom kraji. Všetky služby sú bezplatné.

V súčasnosti má v starostlivosti okolo 300 klientov, ktorým pomáha nájsť a sprostredkovať osobných asistentov a asistentky. Školí ich vo filozofii asistencie a na administratívne zručnosti spojené s asistenciou. Asistentom radí pri administratívnych úkonoch spojených s výkonom služby. V sporoch medzi užívateľmi a asistentmi môže vystupovať ako mediátor.

Agentúra vedie databázy užívateľov osobnej asistencie a záujemcov o prácu asistenta. Robí osobné pohovory so záujemcami o vykonávanie asistencie z Bratislavy a okolia. Nových asistentov a asistentky hľadá na úradoch práce, pracovných portáloch, pracovných veľtrhoch, na podujatiach pre mladých ľudí (hudobné festivaly, vysokoškolské beanie) a pod. Prednáša študentom sociálnej práce, spolupracuje s Pedagogickou fakultou UK v Bratislave a s Centrom podpory študentov so špecifickými potrebami na UK v Bratislave.

Ľuďom s ŤZP poskytujeme celkový servis zahrnujúci bezbariérovú prepravu, a tiež bezplatnú požičovňu pomôcok.

29

Agentúra osobnej asistencie a OMD v SR s podporou Nadácie VÚB vydali v roku 2008 vzdelávaciu brožúru https://www.osobnaasistencia.sk/_stiahni/2015_Osobna_asistencia_-_teoria_a_prax.pdf. Jej aktualizované znenie vyšlo v roku 2015 vďaka Nadácii Volkswagen. Publikácia ponúka základný „rýchlokurz“ asistencie, obsahuje skúsenosti z poradenskej a sprostredkovateľskej činnosti, ale aj príbehy užívateľov asistencie a osobných asistentov.

AGENTÚRA ŽILINA

Agentúra osobnej asistencie v Žiline vznikla v roku 2017. Založil ju miestny klub Farfalletta v spolupráci s OMD v SR, pod ktorou klub a agentúra oficiálne pôsobia. Jej štart finančne podporila aj Nadácia Orange.

Vznik si vyžiadali potreby žilinského regiónu. Aj tu, podobne ako na celom Slovensku, rastie počet ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí majú o osobnú asistenciu záujem.

Hlavným cieľom agentúry je umožniť ľuďom s postihnutím viesť pomocou asistencie nezávislý a samostatný život. Agentúra bezplatne poskytuje rozsiahly poradenský servis o osobnej asistencii pre klientov s rôznym ťažkým zdravotným postihnutím, ich rodinných príslušníkov a osobných asistentov.

Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR

agentúra osobnej asistencie

téma

V Žiline a okolí je v priamom kontakte s klientmi, čo umožňuje hľadať spolu s nimi riešenia „šité na mieru“. V tomto duchu vedie databázu užívateľov osobnej asistencie a databázu záujemcov o túto prácu. Realizuje s nimi osobné pohovory, vďaka čomu dokáže sprostredkovať vhodných asistentov pre užívateľov a naopak.

AGENTÚRA A ĽUDIA S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM

V databáze máme aj klientov s rôznym mentálnym postihnutím. Pri týchto klientoch vo veľkej miere spolupracujeme aj s človekom, ktorý im robí celú agendu týkajúcu sa osobnej asistencie, alebo ich vedie v bežnom živote. Či už to je rodič, partner, prípadne aj DSS alebo chránené bývanie. Týmto klientom sa snažíme hľadať ľudí s maximálnym pochopením, ktorí majú empatické cítenie a prirodzenú zodpovednosť. Pri žiadostiach o príspevok vo výraznej miere spolupracujeme so Združením na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR.

AGENTÚRA A VOĽNOČASOVÉ AKTIVITY

Venujeme sa voľnočasovým aktivitám, ktoré sú určené pre ľudí so zdravotným postihnutím. Sú športy boccia, šach a florbal – hokej na elektrických vozíčkoch, aj rôzne výlety a exkurzie v rámci Bratislavy.

Text zverejnený so súhlasom prevádzkovateľa <https://www.osobnaasistencia.sk/>

Sme rodičia dnes už 22-ročnej dcéry Márie s DS. Prišla na svet ešte počas manželkinej materskej dovolenky s naším synom, starším o necelé tri roky. Cesta rodiča – učiteľa bola spájaná so zdravotným stavom Márie a prispôbovali sme to aktuálnej situácii. Keďže sme museli veľa cvičiť a chodiť po vyšetreniach, manželka musela v práci dať výpoveď a zažiadali sme ÚPSVaR o opatrovateľský príspevok.

Aby sme ho nemali krátený, Mária mohla len na max. 4 hodiny navštevovať škôlku, školu...

Hľadali sme zariadenia, kde by sme ju mohli takto integrovať medzi deti, čo ju „potiahnu“. Chodila do troch škôlok a aj presuny boli náročné a manželka si časom musela spraviť vodičský preukaz, aby sme to zvládli popri mojej práci, keďže som veľa cestoval.

Jednou radosťou bolo byť s dieťaťom skoro celý deň, keď vieme že to potrebuje, keď je najzraniteľnejšie a aj vo vývoji, treba s ním pracovať. Výhody môžu byť aj napríklad, že na strávené dni spolu si viete plánovať program, vzdelávanie, lekárov... Nevýhody sú pre niekoho stereotyp, nemožnosť profesijnej kariéry a rastu, nízky, ale stály príjem do rodiny.

Čakala nás zodpovedná a náročná práca na veľa rokov. Úlohy treba rozdeliť rovnomerne v rodine, nekrátiť

ostatné deti o čas, keď sa aj im treba venovať. Pri riešení súkromných, zdravotných vecí musíme hľadať pomoc ďalšej osoby, rodiny... Uzavretosť a monotónne dni sme nepoznali a časom sa nám narodila tretia dcéra. Naše presuny a výlety boli podmienené finančnou situáciou a autom, ale hlavne či spravíme radosť deťom. Vždy, keď sa blížil víkend, Mária nám položila otázku: „Kam pôjdeme na výlet?“

Pri našich cestách, ale aj pri organizácii pobytov sme sa stretávali s rôznymi situáciami rodičov postihnutých detí. Komisie pri ÚPSVaR nepoznajú všetky diagnózy a potreby zdravotne znevýhodnených. Neochota úradníkov poradiť pri čerpaní príspevkov a na aké ma rodič nárok, chýba „aktívne“ poradenie od úradníkov, odbornosť a spolupráca. Nerovnaké posudzovanie po celom SR, nároky sú vždy inak vysvetlené pri inom ÚPSVaR tu napríklad na západe a inde napr. v inom okrese na východe. Potom vzniká tichá závisť medzi rodičmi „tu im to prideliť, a nám nie“ a diagnóza môže byť rovnaká.

My sme zatiaľ ostali pri tomto príspevku a človek ani nemá chuť v dnešných uponáhľaných časoch sám hľadať niečo iné. Najmä, keď príspevky od ÚPSVaR sú asi jediný istý príjem do rodiny v tejto covidovej súčasnosti.

Ing. Róbert Lezo

ROZHODNUTÍM OPATROVAŤ SVOJHO SYNA SOM ZÍSKALA FLEXIBILITU ČASU

Som matkou dvoch detí vo veku 12 a 13 rokov. Môj prvorođený syn sa narodil s diagnózou Downov syndróm. So synom som bola na materskej dovolenke tri roky. Po dovŕšení troch rokov som požiadala o predĺžený rodičovský príspevok do šiestich rokov. Medzičasom sa nám narodila dcéra, ktorá je o 18 mesiacov mladšia od syna. Vzhľadom na našu rodinnú situáciu, keď sme nemali nablízku nikoho, kto by nám s výchovou a potrebami našich detí vedel pomôcť, vznikol problém zamestnať sa a plnohodnotne pokryť potreby našich detí.

Syn mal špeciálne potreby a vyžadoval sústavnú pomoc, či už s obliekaním, orientáciou v čase a priestore, s dopravou. Preto som sa rozhodla požiadať o opatrovateľský príspevok ÚPSVaR. Vzhľadom na synov zdravotný stav nám ho schválili. Syn mal rok odklad školskej dochádzky, a tak nastúpil do prvého ročníka spolu so svojou sestrou. Keďže nebolo možné syna zapísať v mieste bydliska, vozili sme obidve deti denne tri roky do školy vzdalenej 22 kilometrov, čo bolo náročné a poveriť tým cudzieho človeka bolo pre nás nereálne.

Rozhodnutím opatrovať svojho syna som získala flexibilitu času a nemusím sa stresovať, či stihnem deti načas vyzdvihnúť zo školy, urobiť s nimi domáce úlohy, stihnúť rehabilitácie a krúžky, upratať domácnosť, prípadne pripraviť jedlo. Správnym manažovaním času vznikne matke aj čas na samu seba a vlastnú sebarealizáciu. Nevýhodou poberania opatrovateľského príspevku je jeho výška, ktorá

je často nedostatočná a nepokryje mesačné výdavky rodiny, a bez manželovho príjmu zo zamestnania by to bol pre nás veľký problém. Rozhodnutie starať sa o syna a opatrovať ho nie je pre mňa ako matku žiadny problém a robím to rada, avšak každá mama si potrebuje aj oddýchnuť a vtedy požiadam o pomoc môjho manžela, rodinu. Uvítala by som aj pomoc inej osoby, prípadne služby, ktorú by som mohla využiť, avšak o žiadnej neviem.

Počas poberania opatrovateľského príspevku som sa zatiaľ nestretla s vážnejšími problémami. Samozrejmosťou je dodržiavať ročné dokladovanie príjmu rodiny a prípadné preukázanie zdravotného stavu syna. Stáva sa, že komisie ÚPSVR nepoznajú synovu diagnózu a potreby a vtedy treba znova dokladovať zdravotný stav a diagnózu.

Sme komunita rodín detí s rovnakou diagnózou a vieme si vzájomne poradiť. Nie je problém požiadať o radu, a preto odporúčam ostatným rodičom, ktorí sa ocitnú v podobnej situácii, aby neváhali kontaktovať komunitu rodín s rovnakou diagnózou. Stáva sa, že informácie z ÚPSVaR o možnosti poberania príspevkov sú slabé a rodič sa musí sám dožadovať svojich nárokov vyplývajúcich zo zdravotného stavu dieťaťa. V praxi som sa stretla s nerovnakým posúdením rovnakej diagnózy na inom ÚPSVaR a inom okrese. O možnosti odľahčovacej služby som ešte nepočula a jej služby som ešte nevyužila.

Ing. Drahoslava Sláviková

„TVORIVOSŤ NEPOZNÁ LOCKDOWN“

Impulz, Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Petržalke

Umenie je zvláštne a krásne tým, že sa v ňom nedá klamať...

Anton Pavlovič Čechov

Obmedzenia, sociálna izolácia, tváre za rúškami v súčasnom covidovom období, sa nevyhli ani klientom Impulzu, Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Petržalke. Upadali do neuróz, apatie alebo silnej excitovanosti. Umenie však opäť preukázalo svoju silu a hlboké terapeutické možnosti.

Projekt „Tvorivosť nepozná lockdown“ je zdokumentovaním vnútorného života ľudí s mentálnym postihnutím cez ich obrazy, keramiku a písomné odkazy druhým. Akademická maliarka Šarlota Štrompachová (garantka projektu) s arteterapeutkou Janou Marekovou, liečebnou pedagogičkou Ľubicou Maštalírovou a špeciálnou pedagogičkou Danou Korychovou v pandemickom období navýšili objem hodín arteterapie a rozšírili používané techniky tvorby. V prvej fáze stretnutí sa zamerali u klientov na vzájomné portretovanie. Používajúc zaujímavú techniku batikovanej maľby klientov motivovali k tomu, aby do pozadia portréту znázornili predmety, ktoré sú pre portretovaného typické a ktoré má rád. Spočiatku boli klienti rozpačití, ale neskôr sa tešili z toho, ako sa navzájom poznajú. Tieto techniky prehľbujú

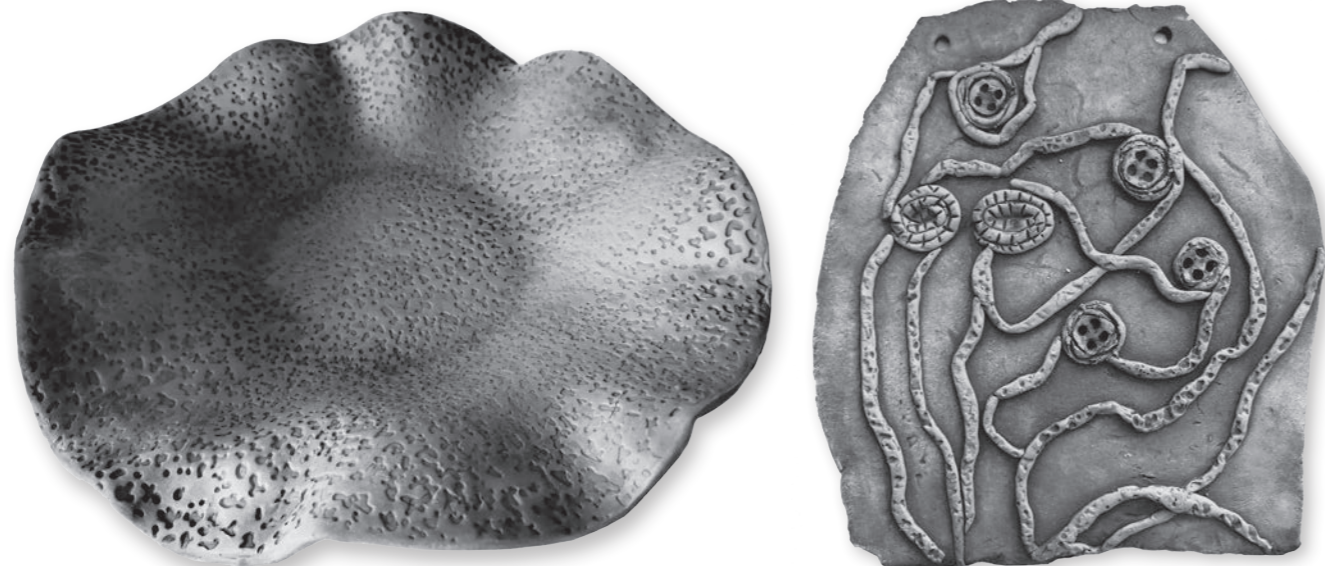
podporné vzťahy v komunite, humor a relaxáciu... Rovnako potreba hmatových podnetov, dotykov s hlinou pôsobí upokojujúco a ovplyvňuje emocionalitu klientov a ich manuálne zručnosti. Cez ruky vkladajú do hliny svoje predstavy, sny a túžby a vytvárajú si od negatívnych zážitkov odstup.

Šarlota, Jana, Ľubica a Dana umožnili vznik jedinečných diel, ktoré budú sprístupnené od 19. novembra na výstave Tvorivosť nepozná lockdown v Zichyho paláci na Ventúrskej 265 v Bratislave. Exponáty budú aj nositeľmi písomného odkazu autora pre druhých.

Vzhľadom na súčasnú epidemiologickú situáciu sme sa rozhodli zrušiť plánované slávnostné otvorenie výstavy – individuálne však bude sprístupnená do 11. decembra 2021, alebo si môžete pozrieť po spracovaní jej videozáznam na našej webstránke a facebooku. Autorom bude Jaroslav Valko, kameraman, ktorý už nakrútil o činnosti a aktivitách Impulzu úspešné video <http://zmp-impulz.sk/hymna> – Deň otvorených dverí cez kameru. Inštaláciu výstavy a jej diela zdokumentuje Laura Belišová, profesionálna umelecká fotografka, ktorá s organizáciou dlhodobo spolupracuje.

Výnimočnosť celého procesu tvorby ako reflexiu zaznamenala profesionálna výtvarníčka Šarlota takto:

Autorka Keri Smith píše v jednej zo svojich kníh: „Celý život ťa učili, aby si nerobil neporiadok a chyby: Dávaj si pozor! Kresli tak, aby si nevyšiel za čiaru! Urob to najlepšie ako vieš, a to za každú cenu! Nechytaj nič, z čoho by si sa mohol zašpiniť!“

A potom nastavuje 3 nové pravidlá pre tvorbu:

1. Nesnaž sa vytvoriť niečo krásne.
2. Príliš nepremýšľaj (neexistuje nič „nesprávne“)
3. Pokračuj za každých okolností.

S Keri Smithovou môžem iba súhlasiť. Jej slová jednoducho a jasne vystihujú pravú podstatu toho, o čo ide aj mne.

Som vďačná, že som dostala možnosť pracovať a tvoriť s klientmi Impulzu.

Podobne ako ja, sú to ľudia plní jednoduchosti aj zložitosti, slobody aj neslobody, odvahy aj plachosti. Vždy zas a znovu sa môžeme spoločne vydať na našu kreatívnu cestu prostredníctvom najrozličnejších techník s nezaručeným a nepredvídateľným výsledkom.

Niekedy sa stáva najväčším nepriateľom biela plocha plátna, vzbudzuje príliš veľký rešpekt, zväzuje slobodu. Veľký štetec, špachtľa, valčeky spolu s množstvom farby vždy pomôžu vytvoriť priateľskejší podklad pre našu prácu. Už v tejto fáze tvorby narazíme na množstvo náhod, ktoré nás vedú.

Učíme sa napriek chybám a omylom pokračovať ďalej.

„Niekedy je chybou, keď žiadnu chybu neurobiš,“ napísal W. Saroyan.

Možnosť robiť chyby nám pomáha zvyknúť si na riziko a to nás učí robiť väčšie a odvážnejšie kroky.

Pri práci s klientmi je pre mňa najväčšie to, že prostredníctvom našich výtvarných workshopov sa z nás stali priatelia.

Počas našej spoločnej tvorby často otvárajú svoje srdcia a ja môžem vstupovať do ich sveta, počúvať a zdieľať s nimi ich nádeje, radosti, každodenné problémy, obavy a smútky. Je to ako malý(?) zázrak, keď v procese tvorby prekračujú svoje znevýhodnenie a lámu každú predstavu o tom, kde sú hranice ich schopností a posúvajú ich do nečakaných rovín.

Eva Fiedlerová
spoluautorka projektu

Projekt bol podporený Ministerstvom kultúry SR v rámci programu „Kultúra znevýhodnených skupín“.

 **MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

rozhovor

10 OTÁZOK PRE... ING. RÓBERTA LEZA

S Róbertom Lezom sme sa porozprávali o mýtoch spojených s ľuďmi s Downovým syndrómom, o jeho dlhoročnej dobrovoľníckej činnosti nielen v predsedníctve Spoločnosti Downovho syndrómu a plánoch, ktoré má do budúcnosti.

• **Každý človek prechádza určitými životnými etapami. Aké boli, zatiaľ, tie vaše?**

Moje etapy – moje deti, keďže ich mám tri, tak najvýnimočnejšia sa začala narodením dcéry Márie s Downovým syndrómom. Zmena, ktorá priniesla kopec nových vecí, spoznali sme veľa nových kamarátov, rodín s rovnakým osudom. Samozrejme, tá úplne prvá etapa sa začala, keď som sa spoznal ešte počas štúdia na VŠ so svojou manželkou.

• **Aká bola vaša pôvodná profesijná dráha alebo predstava o nej?**

Ja stále pracujem profesijne ako som začal, v tej istej firme skoro 30 rokov. Akurát príchodom dcéry Márie som voľný čas začal venovať deťom s Downovým syndrómom a ich potrebám, vzdelávaniu, športu a využívaniu voľného času. Pracujem ako dobrovoľník v občianskom združení Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku. Prácu, ktorú robím, mám rád i po toľkých rokoch – aj tú profesijnú a aj tú dobrovoľnícku.

• **Čo vo vašom živote zmenilo narodenie dcéry s Downovým syndrómom?**

Narodením dcéry sme prechádzali rôznymi etapami a skúškami. Život nám priniesol niečo nové s čím sme sa veľmi rýchlo vyrovnali a začali sme hľadať zmysel života aj v pomoci tým, čo ju potrebovali viac ako my. Začali sme organizovať pobyty zamerané na šport, vzdelávanie, chystali sme semináre, plavecké preteky, výlety, výstavy... Po roku práce v predsedníctve Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku som sa stal jej predsedom. Začal som pomáhať aj v miestnom ZPMP v Trenčíne, bol som pri štarte Centra pre rodinu v Trenčíne, som v predstavenstve AZPP Trenčín. Všetko ako dobrovoľník.

• **Cítili ste v tom čase podporu od okolia, lekárov, inštitúcií?**

Bez podpory rodiny a ich pomoci by to nešlo a bolo by to oveľa ťažšie. Rodina to však ľahšie zvládne ako keď je rodič

na výchovu len sám. Hovorí sa, malé deti, malé problémy – veľké deti, veľké problémy. Všetky pridružené diagnózy k primárnej sme mali včas podchytené aj vďaka lekárom, na ktorých nás nasmerovala prof. MUDr. Mária Šustrová, CSc., špecialistka na Downov syndróm.

• **Spoločnosť Downovho syndrómu na Slovensku existuje už takmer 30 rokov. Vy ste jej súčasťou viac ako 15 rokov. Vedeli by ste nám priblížiť, kam sa za tie roky posunula?**

Posun vidím hlavne v informovanosti, osvete, ktorú robíme stále na báze dobrovoľnosti. Využívame na to moderné technológie a internet, mítingy, ale nie je nad osobné stretnutia plné emócií a zážitkov. Už 25 rokov vydávame náš interný časopis *Slnečnica*, ktorý vychádza štvrťročne v náklade 1000 ks. Popritom sa nám podarilo vydať niekoľko ďalších publikácií a spolupracujeme aj na medzinárodnej úrovni s inými združeniami po celom svete.

• **A ako sa zmenilo vnímanie ľudí s postihnutím našou spoločnosťou a inštitúciami?**

To je asi otázka, ktorú si kladiem stále, a nielen ja. Vnímanie ľudí s postihnutím nastavuje zrkadlo spoločnosti, v ktorej sa pohybujete. Stále vidím rozdiely v posudzovaní ľudí s rovnakým zdravotným postihnutím po celom Slovensku, neodbornosť, nevzdelanosť ľudí v inštitúciách, ktoré rozhodujú aj o ich životnej úrovni či kvalite života. Vidím ešte veľa nedostatkov a ľuďom chýba pokora a vďačnosť. Starostlivosť o ľudí so zdravotným postihnutím býva obľúbenou témou politikov pred voľbami, ťažšie sa však zmeny, ktoré majú pomôcť týmto ľuďom, realizujú po voľbách.

• **Aký je podľa vás najväčší mýtus, ktorý koluje v spoločnosti o ľuďoch s Downovým syndrómom?**

Mýtus musíme vyvracať príkladmi, ktoré vieme dokázať. Určite medzi ne patrí nevzdelateľnosť, ale človek sa učí celý život. Deti sa rady učia, čítajú, treba na to trpezlivosť, prístup, dialóg. Dnes veľa mladých ľudí vie počítať, nakupovať, cestovať, pracovať a aj samostatne bývať. Naučili by sa to bez vzdelania? Takisto sa vraví, že nedokážu pracovať. No aké podmienky im dokáže štát vytvoriť? Podmienky im pripravuje len zamestnávateľ, ktorý to napriek riziku chce skúsiť. Vďaka rodičom, ktorí majú firmy, a svetlým príkladom, ako Profesia a Curaprox... máme aj pracujúcich ľudí s DS.

rozhovor

• **Čo bolo/je vašim hlavným cieľom počas rokov pôsobenia v mnohých organizáciách pomáhajúcich ľuďom s postihnutím a ich rodinám?**

Bola to hlavne pomoc ľuďom s DS a ich rodinám, či už pomoc po narodení, pri začleňovaní do bežného života, alebo aj v starobe. Tejto problematike sa nesmieme vyhýbať, spoločnosť musí byť pripravená aj na to. Ak robíte niečo zanietene a s láskou, pomáhajú vám v tom ďalší rodičia a vidíte v tom zmysel, strhnete aj ďalších.

• **Ste spoluautorom, garantom a koordinátorom niekoľkých projektov (súťaže v plaveckých pretekoch, výstav Urobme si radosť, Sme ako vy, Veľké deti, vzdelávania v matematike...). S manželkou Adrianou organizujete sezónne pobyty pre rodiny ľudí so zdravotným znevýhodnením. Keby ste si mali vybrať zo všetkých vašich aktivít tú najsrdcovejšiu, ktorá by to bola?**

Jednoznačne všetky... ale najväčšiu obľúbenosť majú pobyty a plavecké preteky. Sú to veľmi navštevované a očakáva-

né akcie, plné humoru a energie. Energiou deti žijú celý rok a čakajú na ďalší a ďalší... Naše aktivity majú pomôcť šíriť osvetu o ľuďoch s DS pozitívnym príkladom. Žiaľ, nie všetci ľudia sa na ne dostanú, keďže dotácie z MPSVaR pomôžu len deťom s DS, ale rodičia a rodinní príslušníci (súrodenci, babičky, dedovia...) si musia hradiť celý pobyt zo svojich úspor. Chcú však byť pri úspechoch svojich ratolestí a to nás teší.

• **Aké sú vaše najbližšie plány, osobné a profesijné?**

Od júla 2021 som sa rozhodol uvoľniť predsednícku funkciu a venovať sa viac rodine a zdravotnému stavu dcéry Márie. Má po 3 operáciách chrbtice a na Slovensku asi nie je lekár, čo by jej pomohol.

Samozrejme rád pomôžem ľuďom s DS aj naďalej, lebo z predsedníctva som neodíšiel.

Rozhovor viedla Mgr. Mária Baláž Gyuranová

SNOEZELLEN – MULTISENZORICKÉ ZMYSLOVÉ PROSTREDIE

Prijemné upravené prostredie, svetelné a zvukové prvky, vône, hudba – všetko, čo dokáže vyvolať príjemný zmyslový pocit. To je základom tejto multifunkčnej metódy, ktorá má svoje korene v Holandsku.

Tieto prvky môžu pôsobiť na najrôznejšie oblasti vnímania uvoľňujúco, ale aj vhodne stimulovať. Táto cielene vytvorená ponuka zmyslových podnetov „riadi a usmerňuje stimuláciu, prebúdza pozornosť, navodzuje pocit pohody a uspokojenia, vyvoláva spomienky, vplýva na vzťahy, zbavuje strachu a evokuje pocit istoty a bezpečia.“

A k svojmu názvu prišla veľmi jednoducho – ide o kombináciu dvoch holandských slov „snuffelen“ (čuchať, skúmať) a „doezelen“ (odpočívať, relaxovať). V anglicky hovoriacich krajinách sa využíva pomenovanie „multisensory environment“, teda multisenzorické, viacmyslové prostredie.

PRE KOHO JE SNOEZELLEN VHODNÝ?

Pre osoby s:

- vývinovými poruchami,
- mentálnym, telesným alebo viacnásobným postihnutím,
- poruchou autistického spektra,
- poruchami správania a učenia,
- psychickými poruchami,
- traumatickým poranením mozgu,
- pre osoby s demenciou a
- pre chronicky chorých pacientov.

Snoezelen môžu absolvovať deti aj dospelí bez ohľadu na vek. Ako formu terapie, edukácie alebo spštenie voľného času ho využívajú najmä liečební a špeciálni pedagógovia, psychológovia a psychoterapeuti, zdravotní rehabilitační pracovníci, fyzioterapeuti a vychovávatelia. Snoezelen môže mať podobu malej či väčšej miestnosti, ale aj veľkého centra.

CIELE SNOEZELENU

Snoezelen je založený na nedirektívnom prístupe v znamení hesla „nič sa nemusí, všetko je dovolené.“ Podstatou je poskytnúť jednotlivcovi čas, priestor a príležitosť užiť si prostredie vlastným tempom a spôsobom, bez očakávaní zo strany druhých. Má veľký terapeutický význam v poskytovaní priestoru na objavovanie a podporu vývinu.

Ciele sa stanovujú na základe predchádzajúcej diagnostiky a poznania problémov konkrétneho klienta. Vo všeobecnosti to však nie je len uvoľnenie, pohoda a spokojnosť, ale aj stimulácia zmyslového vnímania a podporovanie rozvoja osobnosti (vnímania, emocionality, kognitívnych procesov, komunikácie alebo motoriky). Ďalšími cieľmi môže byť napríklad redukcia stresu a stereotypného správania, zvýšenie motivácie, iniciatívy a zlepšenie vzťahu medzi klientom a terapeutom/rodičom. V pedagogickej praxi môže snoezelen slúžiť na podporu procesu výchovy a vzdelávania.

AKO DLHO A ČASTO?

Významnými indikátormi toho, ako dlho a často je dobré snoezelen navštevovať, sú najmä reakcie klienta. Vo všeobecnosti by dĺžka jedného pobytu mala trvať približne 30 – 45 minút, závisí však od konkrétnych potrieb klienta. Individuálne pobyty nemusia trvať dlho, klienti benefitujú skôr z ich pravidelnosti, keďže klienti potrebujú omnoho viac času na vnímanie a spracovanie podnetov. Skupinové pobyty, môžu trvať aj 45 až 60 minút. Ideálny pobyt, ak to okolnosti dovoľia, by mal mať otvorený koniec a nelimitovaný čas, dĺžka by mala závisieť od reakcií klienta.

SKÚSENOSTI Z PRAXE

S výskumom potvrdeným úspechom využívajú snoezelen napríklad v anglickom Chesterfiede vo Wittington Hall centre, ktoré je vyťažené celých sedem dní v týždni. V Španielsku patrí medzi lídrov vo využívaní snoezelenu organizácia APASA, ktorá združuje rodiny ľudí s mentálnym postihnutím. A aj na Slovensku už máme množstvo zariadení a škôl, ktoré ho s úspechom využívajú a stále pribúdajú.

DYI TIP

Svoj malý „snoezelen“ si viete urobiť aj doma či v prírode. Využiť môžete rôzne svetelné, hmatové alebo zvukové prvky či hojdačky a vaky. Jednoducho, všetko to, čo prináša deťom či dospelým príjemný zážitok a pocit relaxu.

Zdroj: www.isna.de, www.3lobit.sk

6 ROKOV KOMISÁRKY

príhovor komisárky

Pokračovanie z čísla 3 – 4/2021

Z legislatívnych úloh, ktoré sme iniciovali a na ktorých sa pracuje, spomeniem len niektoré:

- prijatie jednotnej lekárskej a sociálnej posudkovej činnosti s cieľom zjednodušiť posudzovanie zdravotného stavu a zefektívniť výkon posudkovej činnosti. Podľa dostupných informácií MPSVaR pripravuje zjednotenie tejto činnosti len pre oblasť poskytovania kompenzácií a sociálnych služieb,
- legislatívny proces schválenia nového školského zákona, v ktorom sa navrhuje vyššia prístupnosť inkluzívneho vzdelávania detí so zdravotným postihnutím, pričom sa nám podarilo dosiahnuť odstránenie prekážky na získanie vyššieho vzdelania ako je ISCED 1 a docieľiť zakotvenie inkluzívneho vzdelávania ako právo dieťaťa so zdravotným postihnutím na prístup ku vzdelaniu,
- v návrhu zákona o výstavbe (nový stavebný zákon) sme v spolupráci s ostatnými mimovládnyimi organizáciami významným spôsobom prispeli k uplatneniu princípu prístupnosti a univerzálneho navrhovania. Na zákla-

de našich pripomienok sa dopracoval zákon o lepšiu vynútiteľnosť dodržiavania bezbariérovosti stavieb a jej zachovania počas celého užívania stavby,

- doteraz nie vykonaná aplikácia Článku 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím do nášho právneho poriadku a zrušenie ustanovenie § 10 Občianskeho zákonníka o obmedzovaní spôsobilosti na právne úkony. Tento paragraf je potrebné nahradiť novým prístupom k právnemu chápaniu rovnosti pred zákonom pre všetkých ľudí so zdravotným postihnutím. V súvislosti s plnením tohto odporúčania pracovala pri Ministerstve spravodlivosti SR pracovná skupina, ktorej som členkou, na znení novely Občianskeho zákonníka, avšak od januára 2020 sa táto pracovná skupina nestretla. Ministerstvo rieši túto problematiku v izolácii od ďalších členov pracovnej skupiny, v rámci celej rekodifikácie občianskeho práva, pričom legislatívne práce majú byť ukončené koncom roka 2021 a začiatkom roka 2022 má byť materiál predložený do medzirezortného pripomienkového konania. Zatiaľ nám nie sú známe o navrhovanom riešení žiadne informácie.

Z pohľadu zvýšenej pomoci ľuďom so zdravotným postihnutím v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia,

príhovor komisárky

považujem za potrebné aj v ďalšom období vyvíjať tlak na ministerstvo práce za účelom upravenia alebo v niektorých prípadoch úplného vypustenia príjmovej hranice pre rozhodovanie o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, zvýšenie výšky príspevku u ľudí s nízkymi príjmami, a tým minimalizovať nedostupnosť kúpy pomôcky, presadiť poskytnutie príspevku na kúpu osobného motorového vozidla aj pre ľudí, ktorí navštevujú rehabilitačné stredisko, pravidelne ročne valorizovať príspevky na osobnú asistenciu a opatrovateľský príspevok.

Často zasahujeme operatívne a poskytneme pomoc aj v medializovaných prípadoch, pričom následne kontaktujeme redakciu a ponúkame pomoc. Takto sme začali konať v prípade surového útoku mladistvých útočníkov na mladého muža s mentálnym postihnutím, ktorí za našej aktívnej pomoci boli uznaní za vinných za prečin výtržníctva.

Veľmi si vážim ľudí, ktorí pomáhajú ľuďom so zdravotným postihnutím a sú voči nim všímaví, často sú to dobrovoľníci, aktivisti v obci alebo v meste. Práve od takýchto ľudí dostávame podnety, aby sme zasiahli. Ľudia so zdravotným postihnutím sú zraniteľné osoby, ktoré sa nevedia dostatočne a účinne brániť a obhajovať. Na základe podnetu obyvateľov jednej obce vo februári tohto roka sme ihneď na druhý deň vycestovali do obydľia osamelej pani a zistili sme, dlhodobo nemá v dome kúrenie, vodu a elektriku, žije v absolútne nehygienických podmienkach, v chlade a mraze.

Táto pani mala obmedzenú spôsobilosť na právne úkony a opatrovník, ktorým je obec, kde žije, jej neposkytol žiadnu okamžitú pomoc na vyriešenie tejto jej nepriaznivej životnej situácie. Vďaka spolupráci s Bratislavským samosprávnym krajom sme na druhý deň pani umiestnili do zariadenia, kde jej bola poskytnutá všetka starostlivosť a podpora. Operatívna spolupráca s mestami, obcami a samosprávnymi krajmi nám veľakrát pomohla poskytnúť okamžitú pomoc ich obyvateľom.

Z veľkého množstva podnetov týkajúcich sa ľudí s mentálnym postihnutím spomeniem ešte jeden, skutočne plný bolesti a nekonečne dlhého čakania na pomoc. Sú to problémy s nedostupnosťou zubno-lekárskoho ošetrovania v úplnej anestézii. Na tento problém upozornilo v roku 2019 Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR a spoločne sme vyvinuli tlak na Ministerstvo zdravotníctva SR na riešenie tejto pomoci a na vyriešenie tohto stavu sme uložili ministerstvu opatrenia na nápravu. Od 18. decembra 2020 sa otvorila nová ambulancia v Banskej Bystrici pre deti, ale čakacie lehoty sa nezmenili. Ministerstvo aktuálne túto pomoc rieši so zdravotnými poisťovňami a nemocnicami, aby zistili skutočný finančný dosah na prístrojové vybavenie a personálne obsadenie týchto ambulancií. Žiaľ, riešenie je veľmi zdĺhavé. Plnenie tejto úlohy sledujeme ako prioritu.

Moje obzretie sa za uplynulými šiestimi rokmi a hodnotenie výsledkov práce je veľmi emocionálne. Životné osudy ľudí so zdravotným postihnutím sa mi premietajú pred očami a verte mi, že sa neubránim slzám ani pri oficiálnych prezentáciách činnosti, či už v parlamente alebo na rôznych prednáškach. Našťastie je aj veľa podnetov, ktoré majú šťastný koniec. Každý jeden podnet, každá monitorovacia návšteva alebo stretnutie na ochranu pred zásahom do ľudských práv nás posúvajú a motivujú v hľadaní ešte lepšej a účinnejšej pomoci. Veľmi si vážim a teším sa z toho, že všetko čo som ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím v tomto funkčnom období prežila, malo obrovský zmysel. Ďakujem za príležitosť, že som mala možnosť podať pomocnú ruku ľuďom so zdravotným postihnutím v takom veľkom rozsahu.

JUDr. Zuzana Stavrovská,

Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Miroslav Cipár 08. 01. 1935 – 08. 11. 2021

Vo veku 86 rokov zomrel 8. novembra 2021 v Bratislave akademický maliar, grafik, ilustrátor, sochár, animátor, grafický dizajnér, všestranný a univerzálny slovenský umelec, veľká osobnosť slovenskej kultúry a verejného života Miroslav Cipár.

Patril medzi najvšestrannejších a najuniverzálnejších slovenských výtvarníkov. Venoval sa maľbe, voľnej grafike, knižnej ilustrácii, dizajnu, monumentálnej aj značkovej tvorbe, bol autorom sôch, divadelných výprav i kreslených filmov. Okrem Slovenska samostatne vystavoval napríklad v Berlíne, Betleheme, Daytone, Havane, Kobe, Kolíne nad Rýnom, New Delhi, Osake, Paríži, Pekingu, Prahe, Tokiu či vo Washingtone. Miroslav Cipár stál pri zrode Bienále ilustrácií Bratislava, Trienále insitného umenia a mnohých ďalších významných kultúrnych projektov na Slovensku. Zohral významnú úlohu v Novembri 1989 ako jeden zo zakladateľov hnutia Verejnosť proti násiliu a aktérov Nežnej revolúcie. Za svoju prácu získal množstvo domácich i zahraničných ocenení.

Miroslav Cipár do posledných chvíľ aktívne pracoval a tvoril. S manželkou Vilmou žil v Bratislave, mal dve deti, štyri vnúčatá a dve pravnúčatá. Obaja dlhé roky pomáhali ľuďom s mentálnym postihnutím a spolupracovali s viacerými občianskymi združeniami.

Miroslav Cipár je autorom loga Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím na Slovensku. Ešte raz ďakujeme, maestro!

Češť jeho pamiatke!

správy z centrály

BIVIO získalo prestížne ocenenie Félix v kategórii Verejné dobro

Félix je nová biznisová cena, ktorú vyhlasuje INDEX a Slovenská sporiteľňa v spolupráci s odbornými partnermi. Cenu Félix môžu získať inšpiratívne aktivity, ktoré prispievajú k prosperite, modernosti a spoločenskej zodpovednosti našej krajiny. Transparentne a s nezávislou porotou tvorenou rešpektovanými osobnosťami. V hlavnej kategórii sú oceňované úspešné a vzorové firmy a ich príspevok k rozvoju modernosti, prosperity a potenciálu Slovenska. Porota si všima originálny nápad, odvahu, kreativitu a prínos pre rozvoj odvetvia, regiónu i celej krajiny.

Okrem tejto kategórie sa vyhlasuje ocenenie Rodinná firma roka, ktorá úspešne a inšpiratívne vedie svoj biznis už niekoľko generácií a tiež ocenenie Verejné dobro za originálne regionálne aktivity malých a stredných firiem, ktoré reagujú na lokálne problémy a zveľaďujú život miestnej komunity.

INDEX a Slovenská sporiteľňa v stredu 20. októbra 2021 v Starej tržnici v Bratislave vyhlásili víťazov prvého ročníka novej biznisovej ceny Félix. V hlavnej kategórii ocenenie za úspešný podnikateľský príbeh získala spoločnosť **Innovatrics**. V kategórii Rodinná firma roka zvíťazila spoločnosť **Kellys Bicycles** a v kategórii Verejné dobro odbornú porotu najviac zaujal **projekt Bivio** Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike.

Gratulujeme kolektívu BIVIO a tvorcom originálnej myšlienky!

Srdečne gratulujeme

PhDr. Soni Holúbkovej, psychologičke, spoluzakladateľke Nadácie krajina Harmónie, autorke projektu Jašidieľňa a spoluzakladateľke Agentúry podporných služieb v Žiline a dlhoročnej bojovníčke za začlenenie ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti k získaniu prestížneho ocenenia Biela vrana.

ĎAKUJEME!

Veľmi si vážime prácu a pomoc našich podporovateľov, kolegyň, kolegov, dobrovoľníkov, priateľov, vďaka ktorým sme v roku 2021 vykonali množstvo aktivít a činností pomáhajúcich ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám.

Ďakujeme Vám!

Jednotlivci: Baláž Milan, Baláž Gyuránová Mária, Balogová Andrea, Biela Katarína, Blažej Rastislav, Blažeková Dagmar, Budinská Martina, Bugajová Jana, Brunegrafová Simona, Cangár Miroslav, Cangárová Lucia, Cifrová Ostrihoňová Veronika, Cocherová Andrea, Cséfalvay Agnes, Csöntosová Mária, Čerňanský Andrej, Fabian Dušan, Fekete Richard, Fojtová Laura, Fričová Monika, Garaj Jozef, Garajová Jarjabková Patrícia, Gregoreková Lotta, Hajduková Miška, Hlavenková Iveta, Hlivák Dalibor, Horanič Marián, Hosmajová Katarína, Hrubá Eva, Chmelová Zuzana, Jarolíňová Martina, Kopalová Elena, Košarištan František, Krajčovič Ladislav, Kruzslík Edo, Kucháriková Anna, Kuchárik Ján, Langová Jana, Lezo Róbert, Macko Jakub, Mamojka Branislav, Masicová Dana, Mészárosová Monika, Mičunek Andrej, Miklík Tomáš, Mišo Miroslav, Mišo Miroslav Jr., Neslušanová Katarína, Novák Vlado, Nováková Stefi, Ollé Mirka, Ondrejčáková Skarlet, Orlovský Ján, Papánková Magda, Plavuchová Antalová Lenka, Števková Eva, Šulovská Monika, Šušková Tatiana, Tomaško Mária, Tomešová Ingrid, Varcholová Zora, Veselý Vladimír, Vinczeová Adela, Vincze Viktor, Vlašičová Jana, Vyberalová Ľubica, Záhorcová Viera, Žitňanská Jana, Žovinec Erik a zamestnanci i klienti BIVIO ZPMP v SR.

Donori, partneri, spolupracujúce firmy: Agentúra podporovaného zamestnávania Bratislava, AKM Logistic, s. r. o., Artmie, spol. s r. o., Asociácia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku, Avon Cosmetics, s. r. o., Baliarne obchodu, a. s. Poprad, Baobab, o.z., Bilanc Audit Slovakia, s. r. o., Bratislavský samosprávny kraj, Centrum pre filantropiu, n.o., Centrum včasnej intervencie Bratislava, Dakujeme.sk, Dedoles, s. r. o., Dobrovoľný hasičský zbor Bratislava, DSS Prima, n.o., DSS Sibírka, Exo Technologies, s. r. o., Fresh Box, s. r. o., Green Print, s. r. o., Impulz ZPMP v Petržalke, Inclusion Europe, Inclusion International, KL Team, s. r. o., LK. Permanent, spol. s r. o., Ludialudom.sk, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Mestská časť Bratislava-Petržalka, Mestská časť Bratislava Staré mesto, Mestská časť Bratislava Rača, Mgr. Art. Boris Németh, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Nadácia Orange, Nadácia otvorenej spoločnosti, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Veolia, Nadácie Velux, Napas, s. r. o., Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, Organizácia muskulárnych dystrofiíkov v SR, OZ Krasňanko, OZ Mládež ulice, OZ Socioforum, Spojená škola Švabinského Bratislava, Polygrafické centrum, s. r. o., Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Raná starostlivosť, n.o., Redigovanie, s. r. o., Rodinné centrum Ráčik, ROSA rehabilitačné stredisko Bratislava, Slovenská sporiteľňa, a. s., Spoločnosť Downovho syndrómu, Tanečný klub Danube, Tise – Grupa Banku Credit Cooperatif, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Úrad splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti, Vstúpte, n.o., Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Websupport, s. r. o., Yves Rocher Slovakia, s. r. o., všetky členské organizácie ZPMP v SR a ďalší.